

Toimenpideohjelma lasten ja nuorten metsäosaamisen lisäämiseksi Häme-Uudellamaalla

Metsäsertifiointin kriteeri 26. Lasten ja nuorten metsäosaamista lisätään

Sisällysluettelo

1.Toimenpideohjelma

- 1.1 Kriteeri 26
- 1.2 Tavoite
- 1.3 Toiminnan puitteet sekä seuranta ja raportointi
- 1.4 Toimintamalleja lasten ja nuorten metsäosaamisen lisäämiseksi
- 1.5 Toimintamalleja harjoittelu- ja työssäoppimispaikkojen lisäämiseksi

2. Miten metsä opettaa Häme-Uudellamaalla

- 2.1 Maakunnan erityispiirteet
- 2.2 Metsäalan koulutus
- 2.3 Harrastusjärjestöt
- 2.4 Metsäalan organisaatiot
- 2.5 Opettajat ja ammattikasvattajat
- 2.6 Yhteistyöhankkeet
- 2.7 Toimijoiden lähtökohdat metsä- ja luontokasvatuksen toteuttamiseen

3. Metsä- ja luontokasvatus Suomessa

- 3.1 Mänty vai kuusi – lasten ja nuorten metsätiedot ja asenteet
- 3.2 Metsäalalta työ ja tulevaisuus nuorelle?
- 3.3 Metsä varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa ja lukiossa
- 3.4 Metsäkasvatuksen tavoitteet
- 3.5 Valtakunnalliset yhteistyöryhmät
- 3.6 Metsäsertifiointi – kriteeri 26. Lasten ja nuorten metsäosaamista lisätään

Liitteet

1. Toimenpideohjelma

1.1. Kriteeri 26

Otsikko	26. Lasten ja nuorten metsäosaamista lisätään
Kriteeri	Alueella laaditaan toimenpideohjelma, jolla edistetään lasten ja nuorten metsäosaamista.
Indikaattorit (mitarit)	<p>Alueen merkittävät metsäalan toimijat⁴³⁾ yhdessä metsäalan nuorisotyöstä ja koulutuksesta vastaavien tahojen kanssa laativat vuoden kuluessa sertifikaatin hakemisesta toimenpideohjelman metsäkeskuksen aloitteesta. Toimenpideohjelman toteuttamisessa pyritään yhteistyöhön myös muiden asiasta kiinnostuneiden tahojen kanssa.</p> <p>Toimenpideohjelma sisältää suunnitelman Lasten ja nuorten metsäluontoa, metsänhoitoa ja metsätaloutta koskevan osaamisen lisäämiseksi ja Metsäalan ammattiin hakeutuvien ja alalla jo opiskelevien nuorten harjoittelu- ja työssäoppimipaikkojen järjestämiseksi.</p> <p>Toimenpiteiden toteutumista seurataan vuosittain.</p>
Määritelmät	43) Kriteerin tarkoittamia <u>alueen merkittäviä metsäalan toimijoita</u> ovat muun muassa metsäkeskus, Metsähallitus, metsänomistajien liitto ja puunhankintaorganisaatiot ja yrittäjä- sekä työntekijäjärjestöt.

1.2. Tavoite

Lasten ja nuorten metsäosaamista lisätään Häme-Uudenmaan metsäkeskuksen toimialueella. Eri metsäalan tahot tukevat koulujen ja harrastusjärjestöjen metsä- ja luontokasvatusta.

Keskeisiä kohderyhmiä ovat perusopetuksessa olevat lapset ja nuoret sekä opettajat, metsäalan opiskelijat sekä harrastusjärjestöjen kautta tavoitettavat lapset sekä nuoret.

Olemassa olevien maakuntatason toimintamallien lisäksi kehitetään uusia tapoja lasten ja nuorten metsäosaamisen lisäämiseksi.

1.3. Toiminnan puitteet

- 1.3.1. Lähtökohtana on, että metsäalan toimijat suhtautuvat positiivisesti ja tukevat metsä- ja luontokasvatusta 1) peruskoulussa 2) järjestöissä 3) oppilaitoksissa.
- 1.3.2. Metsäkeskuksen toimialueelle nimetään henkilö metsäkeskuksesta koordinoimaan toimenpideohjelman toteutusta. Koordinaattorille kuuluu myös toiminnan seuranta ja tarvittaessa metsävastaavien toiminnan tukeminen. Maakunnan koordinaattorin tukena toimii sertifiointitoimikunta, joka seuraa toiminnan kehittymistä.

- 1.3.3. Metsävastaavaverkostoa rakennetaan nimeämällä metsäkeskusalueen kuntiin metsävastaava. Verkoston pohjana ovat ne henkilöt ja tahot, jotka ovat jo aiemmin tehneet metsäkasvatusta. Metsävastaavalla on tiedossa sen kunnan tai alueen resurssit olla tukena koulujen, järjestöjen ja oppilaitosten metsä- ja luontokasvatuksessa. Metsävastaavan tulee olla ajan tasalla kunnan tai alueen metsä- ja luontokasvatuksen resursseista ja koordinoida toimintaa. Metsävastaava myös raportoi alueen tapahtumista maakunnan koordinaattorille.
- 1.3.4. Tarjotaan kohderyhmille sellaisia kohdassa 1.4. olevia toimintamuotoja, jotka ko.kunnan alueella ovat mahdollisia (esim. tet-, työssäoppimis- ja harjoittelupaikkoja, metsäpäiviä, tapahtumia, kursseja, metsävisaa, minun puuni –kampanja, Metsätiimitoimintaa, vierailuja). Yhteistyössä toimijoiden kanssa toteutetaan myös mahdollisia uusia toimintamuotoja.
- 1.3.5. Toimenpideohjelman seuranta
 - Lähtötilanteen selvitys, vuosi 2005 lähtötaso
 - Tilaisuuksia tarjottu/ tilaisuuksien toteutuminen

 - miten, kenelle, mitä, ketkä

 - koordinaattori
 - kuntatason metsävastaavat
 - ohjelmaryhmä 26 jatkaa
 - sertifiointitoimikunta seuraa

1.4 Toimintamalleja lasten ja nuorten metsäosaamisen lisäämiseen

1. Metsätiimitoiminta	
Toiminta	<p>Etelä-Suomen 4H-piirin Metsissä Mahdollisuus –hanke kokosi vuosien 2001-2005 aikana metsä- ja luontoalan ammattilaisista, -harrastajista sekä opettajista paikallisia yhteistyöverkostoja eli Metsätimejä. Metsätiimien koollekutsujana on toiminut paikallisen 4H-yhdistyksen toiminnanjohtaja. Metsätiimit ovat tukeneet peruskoulujen opetusta järjestämällä paikkakuntansa kouluille toiminnallisia päiviä metsässä.</p> <p>Häme-Uudenmaan kaupungeista Lahdessa, Hyvinkäällä ja Forssassa toimii aktiiviset Metsätiimit. Näissä Metsätimeissä tehdään aktiivista yhteistyötä myös paikallisten oppilaitosten kanssa; Lahdessa Päijänne Instituutin, Hyvinkäällä Uudenmaan maaseutuopiston sekä Forssassa Forssan ammatti-instituutin eli Tammelan metsäoppilaitoksen kanssa. Hämeenlinnassa metsä- ja luontokasvatusta on tehty mm. Luontokoulu Ilveksen kanssa yhteistyönä. Myös Hyvinkäällä toimii Luontokoulu Pikku Tikka.</p> <p>Häme-Uudenmaan alueelle on perustettu yhteensä 20 Metsätiimiä (Jokioinen, Ypäjä, Tammela, Forssa, Hauho-Hattula, Renko, Hämeenlinna, Tuulos, Janakkala, Loppi, Hausjärvi, Asikkala, Heinola, Hollola, Lahti, Nastola, Karjalohja-Sammatti, Vihti, Hyvinkää, Tuusula-Järvenpää). Metsätiimitoimintaa on myös muissa maakunnissa.</p>
Kohderyhmä	Peruskoululaiset, lukiolaiset, opettajat, koko perheet
Lisätietoja	www.4h.fi/etela-suomi , www.4h.fi/metsa
Yhteystaho	4H-yhdistyksen toiminnanjohtaja

2. Minun Puuni –kampanja ja Metsämörrilasten kylvöpäivä	
Toiminta	<p>Minun Puuni on peruskouluille suunnattu käytännönläheinen kampanja, jossa lapsi pääsee oman puun kasvattamisen myötä perehtymään siemenen itämisen ja taimen kasvun eri vaiheisiin. Päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa sama kampanja tunnetaan nimelle Metsämörrilasten kylvöpäivä. Lapset istuttavat kevättalvella Suomen yleisimmän puulajin - männyn – siemeniä ja seuraavat niiden kehittymistä taimeksi kevään aikana. Pieni puu istutetaan syksyyn mennessä. Suomen Metsäyhdistys on julkaissut kouluille suunnatun oheismateriaalin ja ohjeet siementen kasvatuksesta ja taimien kasvun seurannasta.</p> <p>Metsätalouden kehittämiskeskus TAPIO koordinoi päiväkotien ja perhepäivähoitajien Metsämörrilasten -kylvöpäivä –kampanjaa. Tammikuussa Metsämörri-koulutuksen käyneet päiväkotien ja perhepäivähoitajien ohjaajat saavat kutsun osallistua kampanjaa. Halukkaille lähetetään kevään aikana männyn siemenet. Metsämörri-ohjaajia kouluttaa Suomen Latu. Hankkeessa ovat mukana myös TAPIO, Suomen Latu, Metsämörriohjaajat ry, Konditionsfrämjandet rf.</p>
Kohderyhmä	päiväkodit, 0.-4.-luokkalaiset
Lisätietoja	
Yhteystaho	Metsäkeskus Häme-Uusimaa, Etelä-Suomen 4H-piiri

3. Metsävisa	
Toiminta	<p>Metsävisa on Suomen Metsäyhdistyksen sekä Biologian ja maantieteen opettajien liiton järjestämä valtakunnallinen tieto- ja taitokilpailu. Metsävisa on järjestetty Suomessa vuodesta 1982 lähtien. Kilpailuun voivat osallistua kaikki perusopetuksen vuosiluokkien 7 – 9 oppilaat. Metsävisan tehtävät käsittelevät metsäbiologiaa, metsätaloutta, metsäteollisuutta ja ympäristöasioita.</p> <p>Metsävisa koordinoidaan maakunnan tasolla metsäkeskuksen toimesta. Koulut ilmoittautuvat kisaan helmikuun aikana. Häme-Uudellamaalla metsävisa on vuosittain osallistunut noin 50-60 koulua ja noin 2 300-2 600 oppilasta. Metsävisasta järjestetään kouluilla maaliskuun lopussa. Metsävisaan osallistuneilla kouluilla käydään palkitsemassa koulun paras, antamassa kaikille osallistujille osallistumispalkinnot sekä pitämässä lyhyt luento metsätaloudesta ja –teollisuudesta mahdollisuuksien mukaan. Metsävisan maakunnan työryhmä valitsee maakunnan parhaan, joka osallistuu SMY:n järjestämään valtakunnalliseen kisaan. Häme-Uudellamaalla metsävisassa on mukana Metsäkeskus Häme-Uusimaa, UPM, Stora Enso, Metsäliitto ja BMOL.</p>
Kohderyhmä	8.-9.-luokkalaiset
Lisätietoja	
Yhteystaho	Metsäkeskus Häme-Uusimaa

4. Metsä- ja luontokasvatuksen laatu	
Toiminta	<p>Vuonna 2004 käynnistyi yhteiseurooppalainen hanke Pädagogische Arbeit im Wald, jonka tavoitteena on mm. tuottaa kurssimateriaalia metsäammattilaisten nuorisoneuvontatoimien kehittämiseen. Hanketta koordinoi Saksa, jonka lisäksi hankkeeseen osallistuvat Slovakia, Tsekki, Itävalta, Englanti ja Suomi. Suomesta hankkeessa on mukana Suomen metsäyhdistys, joka kehittää oppimateriaalia suomalaisille metsäammattilaisille soveltuvaiksi. Ensimmäinen kurssi toteutetaan vuonna 2006.</p>
Kohderyhmä	Metsäammattilaiset, jotka tekevät nuorison metsäneuvontaa
Lisätietoja	www.smy.fi
Yhteystaho	Suomen metsäyhdistys

5. Opettajien metsäpäivät	
Toiminta	<p>Peruskoulujen opettajien on osallistuttava vuodessa kahteen virkaehtosopimuksen mukaiseen lisäkoulutuspäivään (VESO). VESO-päivien sisällöstä vastaa joko kunnan sivistystoimi tai itsenäisti koulujen rehtorit. Opettajille järjestettävät metsäteemaiset VESO-päivät ovat yksi keino nostaa opettajien metsäosaamisen tasoa.</p> <p>Opettajat ovat kohderymänä hyvä, koska heidän kauttaan tieto kulkeutuu myös oppilaille. Opettajien Vesopäivät voivat olla yksi väylä tavoittaa opettajia, samoin kuntien opettajien henkilöstöryhmien koulutus/ -virkistyspäivät (Tyhy-päivät). Kohderymänä voisi olla myös opettajaksi opiskelevat Hämeenlinnan opettajakorkeakoulusta. Koululle voi esimerkiksi tarjota kursseja, jotka voi yrittää saada opiskelijoiden opetusohjelmaan.</p>
Kohderyhmä	Peruskoulujen opettajat ja opot sekä opettajaksi opiskelevat
Lisätietoja	
Yhteystahot	Metsäkeskus Häme-Uusimaa, lääninhallitus, oppilaitokset

6. Metsätaito-laji	
Toiminta	<p>Nuorten metsätaitoilua voi kehittää lisäämällä yhteistyötä metsänhoitoyhdistys, metsäkeskuksen, oppilaitosten ja 4H:n metsätaitokisojen sekä Partion partiotaitokisojen välillä.</p> <p>4H-järjestöllä on nuorille suunnatut luontopolku- ja metsätaito-oppaat, joiden avulla harjoitellaan luontopolku- ja metsätaitokilpailua varten. Järjestöllä on vuosittain maakunnalliset ja valtakunnalliset kilpailut. Lisäksi järjestetään PROPSI-metsäkurssia, jossa käydään maastossa läpi kaikki metsätaitokisoissa tarvittavat tiedot ja taidot.</p> <p>Metsänhoitoyhdistysten ja metsäkeskuksen kisoissa on olemassa myös nuorten sarjat.</p>
Kohderyhmä	Nuoret noin 11-28 -vuotiaat
Lisätietoja	
Yhteystahot	Metsänhoitoyhdistykset, Metsäkeskus Häme-Uusimaa, Etelä-Suomen 4H-piiri

7. Kannolta tehtaalle tapahtumat ja vierailut puun jatkojalostusyrityksiin	
Toiminta	<p>Kannolta tehtaalle tapahtumissa käydään maastossa läpi metsänkierto taimesta tuotteeksi. Tapahtumissa esitellään metsänhoitoa, metsätaloutta ja metsäteollisuutta. Tapahtumat voivat sisältää maastoretken esim. istutus- tai hakkuutyömaalle ja tehdasvierailun.</p> <p>Suomen metsäyhdistykseltä voi kysyä rahoitusta kuljetuksiin.</p>
Kohderyhmä	Opettajat, oppilaat, 4H-nuoret, perheet
Lisätietoja	
Yhteystahot	Metsäteollisuusyritykset, metsänhoitoyhdistykset

8. Metsäradat ja muut opetuspolut	
Toiminta	<p>Itä-Hämeen metsänhoitoyhdistyksen alueen kuntiin (Sysmä, Padasjoki, Hartola, Heinola, Asikkala) on laadittu kuhunkin metsärata Metsätietoa kouluihin –hankkeen toimesta. Radat on suunniteltu opetuskäyttöön oppilaille sekä myös suurelle yleisölle. Internetistä löytyy opasvihkoset jokaiseen rataan.</p> <p>Evolla on opetuskäyttöön tehty metsätalousrata, joka on sekä opiskelijoiden ja muiden asiasta kiinnostuneiden hyödynnettävissä.</p> <p>Uudenmaan maaseutuopiston yhteyteen on rakennettu eriteemaisia luontopolkuja opetuskäyttöön sekä suurelle yleisölle.</p>
Kohderyhmä	Kaikki
Lisätietoja	
Yhteystahot	Metsänhoitoyhdistykset, Metsäkeskus Häme-Uusimaa, oppilaitokset

1.5 Toimintamalleja harjoittelu- ja työssäoppimispaikkojen järjestämiseksi

Työelämään tutustuminen TET

Nykyisessä perusopetusasetuksessa (852/98, 3 §) todetaan, että osa koulun työajasta saadaan käyttää työelämään tutustuttamiseen. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004 määrittelee, että opetussuunnitelmaan tulee sisältyä kuvaus yhteistyöstä paikallisen työ- ja elinkeinoelämän kanssa. Työelämään tutustuminen eli TET on osa peruskoulun jakamaa työelämä-tietoutta. Tavoitteena on esitellä nuorille erilaisia ammatteja ja erilaisia työympäristöjä. TET-jakson aikana oppilaat tutustuvat ohjatusti yritysten ja työyhteisöjen toimintaan. Jakson pituus vaihtelee parista päivästä kahteen viikkoon ja yleisin tapa toteuttaa TET on sijoittaa se kaksiviikkoisena peruskoulun yhdeksännelle luokalle. Sekä yritykselle että koululle TET on tilaisuus pysyvän vuoropuhelun aikaansaamiseen ja koulun ja työelämän verkottumiseen. Opettajalle ja opinto-ohjaajalle TET merkitsee mahdollisuuksia eri aineiden opetuksen elävöittämiseen ja tärkeisiin työelämäkontakteihin. TET-jakso on tärkein nuorelle, sillä se on useimmiten ensimmäinen kontakti työelämään ja sitä kautta ammatinvalintaan. Taloudellisen tiedotustoimiston internet-sivuilla (<http://www.tat.fi/tet>) on koottuna TET-aineistopaketti, joka sisältää ideoita ja valmiita lomakepohjia, joita TETin toteuttamisessa voidaan hyödyntää. Lisäksi sivustolla on esitelty uusia innovatiivisia toimintamalleja TET-jaksojen toteuttamiseksi.

Työssäoppiminen

Laki ammatillisesta koulutuksesta 630/98 muutti toisen asteen ammatilliset tutkinnot kolmivuotiseksi ja määritteli, että tutkintoihin liitetään vähintään puolen vuoden mittainen työssäoppimisen jakso. Käytännössä tämä tarkoittaa oppimisympäristön laajentamista oppilaitoksista yrityksiin ja muihin työpaikkoihin sekä lisääntyvää yhteistyötä oppilaitosten ja työelämän välillä. Vuositasolla järjestelmän piiriin tulee metsäalalla noin 500 uutta työssäoppijaa. Työpaikkaohjaajien kouluttamisessa tulee oppilaitosten rooli olemaan merkittävä. Yhteistyötä ja vuorovaikutusta tarvitaan monien seikkojen yhtenäistämiseksi käytännön elämässä, jotta työssäoppijat eri puolilla olisivat samoin oikeuksin ja velvollisuuksin. MeTopS- projekti (ESR), "Metsäalan työssäoppimisen sisäaajo", jota Tampereen ammattiopiston Kurun metsäoppilaitos koordinoi, on tuottanut oppaan metsäalan työssäoppimisesta käsikirjaksi yrityksille ja oppilaitoksille. Työssäoppiminen metsäalalla –opas löytyy sähköisessä muodossa Opetushallituksen Työssäoppimisen tietopalvelu (TONET) –sivustolta <http://www.edu.fi/tonet>. Sivustolta löytyy lisäksi paljon ajankohtaista tutkimustietoa ja julkaisuja työssäoppimisesta.

Ammatillinen harjoittelu ammattikorkeakouluissa

Ammattikorkeakouluissa osa tutkintotavoitteisesta opetuksesta voidaan antaa työpaikalla (Ammattikorkeakoululaki 351/2003 17 §). Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista 352/2003 määrittelee, että harjoittelun tavoitteena on perehdyttää opiskelija ohjatusti erityisesti ammattiopintojen kannalta keskeisiin käytännön työtehtäviin sekä tietojen ja taitojen soveltamiseen työelämässä. Opetusministeriön päättämässä koulutusohjelmissa määritellään harjoittelun laajuus. Se vaihtelee riippuen tutkinnosta ja suuntautumisvaihtoehdosta 20 opintoviikosta aina 80 opintoviikkoon. Harjoittelu asetettiin yhdeksi painopistealueeksi opetusministeriön ja ammattikorkeakoulujen välisissä tavoitesopimuksissa vuosille 2004-2006. Vuoden 2004 alussa käynnistyi opetusministeriön rahoituksella kuusi ammattikorkeakoulujen kehittämiseen kohdistuvaa verkostohanketta, joista yksi on harjoittelun kehittämishanke. Hankkeen tavoitteena on yhtenäistää ja kehittää ammattikorkeakoulujen koulutusalojen harjoittelukäytäntöjä, parantaa harjoittelun laatua sekä vahvistaa oppilaitosten ja työ- ja elinkeinoelämän yhteistyötä. Hankkeessa pyritään löytämään uusia toimintamalleja ja suosituksia harjoittelun kehittämiseen. Lisäksi pyritään yhtenäistämään harjoittelun ohjaus- ja arviointikäytänteitä koulutusalojen välisesti sekä alojen sisällä. Kehitystyö tehdään temaattisissa ja koulutusalojen välisissä työryhmissä, jotka koostuvat eri ammattikorkeakoulujen edustajista.

1. TET-jaksot	
Toiminta	<p>Yläkoulun 8.-9.-luokkalaiset tutustuvat TET-jakson aikana työelämään. Jakson aikana nuori osallistuu kykyjensä mukaan työhön. TET-jaksolla on vaikutusta nuorten mielikuviin työelämästä sekä tulevaisuuden ammatinvalintaan.</p> <p>Metsänhoitoyhdistys Itä-Hämeen Metsätietoa kouluihin- hankkeessa kehiteltiin TET-harjoittelumalli, josta on saatu hyviä kokemuksia. Tässä mallissa TET-harjoittelija pääsee tutustumaan oikeisiin metsäalan töihin monesta näkökulmasta. Harjoittelujakso toteutetaan yhteistyössä metsäammattilaisten kesken.</p> <p>TET-harjoittelija ottaa yhteyttä metsäammattilaiseen ja kysyy TET-harjoittelupaikkaa. Tämä metsäammattilainen toivottaa nuoren tervetulleeksi ja sopii saman paikkakunnan metsäammattilaisten kanssa nuoren TET-harjoittelun ohjaamisesta yhteistyössä. Siten nuori on vain yhden päivän yhden metsätoimihenkilön mukana, eikä kuormita liikaa yksittäistä ammattilaista. Nuori pääsee TET-harjoittelujakson aikana tutustumaan puutavaran kaukokuljetukseen, koneelliseen puunkorjuuseen, toimistotyöhön ja tutustuu eri metsätoimihenkilöiden työnkuvaan.</p>
Kohderyhmä	Yläkoulun 8.-9. -luokkalaiset
Lisätietoja	
Yhteystaho	

2. Työssäoppimispaikat	
Toiminta	<p>Luonnonvara-alan, metsäala mukaan lukien, opetussuunnitelmaan sisältyy vähintään 20 opintoviikon eli noin puolen vuoden työssäoppimisjakso. Työssäoppimisella tarkoitetaan työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävää ammatillisten perustutkintojen kolmevuotisen opetussuunnitelman mukaista käytännön opetusta. Kolmen vuoden opiskeluaikana työssäoppiminen voi olla jaksotettu useaan osaan opintojen eri vaiheisiin. Työssäoppiminen on ohjattua ja tavoitteellista oppimista, joka suunnitellaan yhteistyössä oppilaitoksen ja työelämän kanssa. Työssäoppiminen on opetusmuoto, ei siitä pääsääntöisesti muodosteta työsuhdetta. Opiskelijalle laaditaan yhteistyössä oppilaitoksen, työnantajan ja opiskelijan kesken henkilökohtainen työssäoppimisen suunnitelma, jossa määritellään työssäoppimisjakson sisältö ja tavoitteet. Suunnitelma toimii opiskelijan ja työpaikkaohjaajan ohjenuorana työssäoppimisjakson aikana.</p> <p>Työssäoppimisjärjestelmä auttaa ottamaan huomioon työelämän muuttuvat ammattitaitovaatimukset sekä tulevaisuuden tarpeet. Työssäoppimisen laadukas toteuttaminen varmistaa ammattitaitoisen työvoiman myös tulevaisuudessa.</p> <p>TYÖSSÄOPPIMISEN YLEISET TAVOITTEET METSÄALALLA</p> <ul style="list-style-type: none"> - lähentää metsäalan koulutusta ja työelämää - parantaa ammattitaitoisen työvoiman saantia metsäalan yrityksiin - edistää metsäalan opiskelijoiden välitöntä työllistymistä opintojen jälkeen - helpottaa nuorten metsäalan työmarkkinoille siirtymistä - syventää ammatillista osaamista - tehdä tutuksi työelämän pelisääntöjä ja toimintatapoja - vahvistaa metsäalan ammatillisen koulutuksen vetovoimaisuutta <p>TYÖSSÄOPPIMISEN HYÖDYT METSÄALAN YRITYKSELLE</p> <ul style="list-style-type: none"> - saada osaavaa ja työpaikkaan soveltuvaa työvoimaa - kehittää työpaikkojen oppimiskulttuuria ja kaikkien työntekijöiden kouluttamista - mahdollisuus vaikuttaa metsäalan koulutukseen - hyödyntää metsäoppilaitosten osaamista, asiantuntemusta ja koulutuspalveluja - oppia tuntemaan nuorten työntekijöiden odotuksia ja ajattelumaailmaa <p>TYÖSSÄOPPIMISEN HYÖDYT METSÄALAN OPPILAITOKSELLE</p> <ul style="list-style-type: none"> - parantaa koulutuksen tunnettavuutta työelämässä - vahvistaa oppilaitoksen ja työpaikkojen yhteistyötä - kehittää koulutuksen suunnittelua ja monipuolistaa oppimisympäristöjä - kehittää ja ylläpitää opettajien ammattitaitoa - lisää mahdollisuuksia harvinaisten koneiden ja laitteiden sekä uuden teknologian käyttöön <p>TYÖSSÄOPPIMISEN HYÖDYT METSÄALAN OPISKELIJALLE</p> <ul style="list-style-type: none"> - syventää ammatillista osaamista - takaa ajan mukaiset työelämän valmiudet - helpottaa työllistymistä - antaa mahdollisuuden oppia erilaisissa oppimisympäristöissä - lisää opiskelumotivaatiota - tekee tutuksi työelämän pelisääntöjä ja työtapoja - kehittää sosiaalisia taitoja <p>Valtakunnallisella tasolla työssäoppimisen kehittämisessä ovat olleet mukana Koneyrittäjien liitto, Metsähallitus, Metsäteollisuus ry, Puu- ja erityisalojen liitto sekä Yksityismetsätalouden työnantajat ry.</p>
Kohderyhmä	Metsuriksi, metsäkoneenkuljettajaksi, metsäkoneasentajaksi, puutavara-auton kuljettajaksi ja metsäluonnonhoitajaksi opiskelevat
Lisätietoja	
Yhteystaho	

3. Harjoittelupaikat	
Toiminta	<p>Harjoittelu on pakollinen osa ammattikorkeakoulun opiskelua. Harjoittelun pituus on 30 opintopistettä, mikä käytännössä jakaantuu opiskelun aikana kolmeen harjoittelujaksoon. Harjoittelun tarkoituksena on, että opiskelija pystyy soveltamaan saamiaan oppeja työelämässä ja toisaalta kehittämään tietojaan ja taitojaan työelämän käytänteiden mukaisesti. Käytännössä opiskelijat voivat hakeutua harjoitteluun joko kotimaassa tai ulkomaille. Kaikkia opiskelijoita kehoitetaan hakeutumaan harjoitteluun myös ulkomaille. Ammattikorkeakoulu tukee tulevina vuosina nimenmaan ulkomaille tapahtuvaa harjoittelua myös jonkin verran taloudellisesti. Paikkojen etsinnässä, yhteydenotossa ja käytännön järjestelyissä opiskelijaa pyritään tukemaan koulutusohjelmasta. Kotimaan harjoittelussa opiskelijat itse hakevat toisena opiskeluvuonna talven mittaan harjoittelupaikat ottamalla itse yhteyttä työnantajiin, lähettämällä hakemukset ja käymällä usein myös haastatteluissa.</p> <p>Tavanomaisia harjoittelupaikkoja ovat mm. metsänhoitoyhdistykset, metsäkeskukset, kunnat, metsähallitus ja metsäyhtiöt. Työt riippuvat hyvin paljon harjoittelupaikasta. Joissain paikoissa harjoittelijat saavat tehdä monipuolisesti erilaisia omaan ammattiin liittyviä töitä suorittavasta työstä suunnitteluun ja jossain määrin saavat myöhemmin tehdä myös työnjohdollisia tehtäviä.</p> <p>Opiskelijoiden kokemukset työharjoittelusta ovat useimmiten erittäin positiivisia. Työharjoittelu täydentää hyvin koulussa saatua teoreettista tietoa. Jokaista opiskelijaa käydään katsomassa kerran harjoittelun aikana. Silloin käydään keskustelut yhdessä työnantajan edustajan, harjoittelijan ja harjoittelun valvojan kanssa. Käynneistä on muodostunut erittäin hyvä käytäntö ylläpitää suhteita metsäalan työnantajiin ja niissä voidaan käydä myönteistä keskustelua metsätalouden koulutusohjelman opetussuunnitelmasta ylipäätään ja erityisesti harjoittelusta. Usein opinnäytetyö pyritään kytkemään osaksi opiskelijan harjoittelua, varsinkin kolmas harjoittelujakso antaa tähän hyvän mahdollisuuden.</p>
Kohderyhmä	Metsätalousinsinööriopiskelijat
Lisätietoja	
Yhteystahot	Työnantajat: Metsänhoitoyhdistykset, Metsäkeskus, Metsähallitus, metsäteollisuusyritykset ja kunnat

2. Miten metsä opettaa Häme-Uudellamaalla

Kriteerin 26:n mukainen toimenpideohjelma lasten ja nuorten metsäosaamisen lisäämisestä laaditaan metsäkeskuksittain, jolloin ohjelman toiminta-alue määräytyy sen mukaisesti. Metsäkeskus Häme-Uudenmaan toimialue sijaitsee neljän maakunnan alueella; Kanta-Hämeen, Päijät-Hämeen, Uudenmaan sekä Itä-Uudenmaan. Kaikki Kanta- ja Päijät-Hämeen kunnat kuuluvat metsäkeskus Häme-Uudenmaan alueeseen. Uudenmaan 24 kunnasta 13 kuuluu Häme-Uudenmaan alueeseen ja Itä-Uudenmaan 10 kunnasta 3. Kuntia Metsäkeskus Häme-Uudenmaan alueella on yhteensä 44 ja ne jakaantuvat maakunnittain seuraavasti:

- Kanta-Häme (16): Ypäjä, Humppila, Jokiainen, Forssa, Tammela, Kalvola, Hattula, Hauho, Renko, Hämeenlinna, Janakkala, Loppi, Riihimäki, Hausjärvi, Tuulos ja Lammi.
- Päijät-Häme (12): Padasjoki, Sysmä, Hartola, Asikkala, Heinola, Hämeenkoski, Hollola, Lahti, Nastola, Kärkölä, Orimattila, Artjärvi.
- Uusimaa (13): Karjalohja, Sammatti, Nummi-Pusula, Lohja, Karkkila, Vihti, Hyvinkää, Nurmijärvi, Mäntsälä, Pornainen, Järvenpää, Kerava ja Tuusula.
- Itä-Uusimaa (3): Pukkila, Myrskylä, Askola.

2.1 Maakunnan erityispiirteet

Häme-Uudenmaan lapset ja nuoret perusopetuksessa

Metsäkeskus Häme-Uudenmaan alueella perusopetuksessa oli vuonna 2003 noin 79 000 oppilasta 463 koulussa (Liite 3). Maakunnittain oppilaat ja koulut jakaantuivat seuraavasti: Kanta-Häme 18 700 oppilasta ja 148 koulua, Päijät-Häme 21 600 oppilasta ja 129 koulua, Uusimaa 37 500 oppilasta ja 183 koulua sekä Itä-Uusimaa 1 000 oppilasta ja 9 koulua. Koko maassa peruskoululaisia on noin 597 400 ja kouluja 3 873.

Luontokoulu Ilves toimii Hattulan, Hauhon, Hämeenlinnan, Kalvolan, Rengon ja Janakkalan alueilla. Luontokoulu tarjoaa luontoelämyksiä ja oppimiskokemuksia koululaisille ja ammattikasvattajille. Luontokoulu Sinitäinen toimii Riihimäen ja Lopen kouluissa ja päiväkodeissa. Luontokoulu on kiertävä eli luontokoulupäivä vietetään luontokoulunopettajan johdolla koulun tai päiväkodin lähiympäristössä tai ennalta sovitussa luontokohteessa. Hyvinkäällä toimii luontokoulu Pikku Tikka. Lahdessa toimiva kestävän kehityksen keskus Patina tarjoaa kierrätys- ja

ympäristöneuvontaa. Patina on tarjonnut myös ympäristökasvatustoimintaa päiväkodeille, koululaisille ja ammattikasvattajille. Vuoden 2005 alusta Vanamo-projekti tulee jatkamaan Patinan päiväkodeille ja kouluille suunnattua ympäristökasvatustoimintaa. Luontokoulut tukevat ammatikasvattajia heidän arkipäivän ympäristökasvatustyössä.

Metsätalouden kehitys Häme-Uudellamaalla

Häme-Uudenmaan kokonaismaapinta-ala on noin 1,4 miljoonaa hehtaaria. Häme-Uudenmaan kokonaismaapinta-alasta on metsätalousmaata 68 prosenttia eli 974.000 hehtaaria. Yksityiset ihmiset omistavat valtaosan, yhteensä noin 79 prosenttia, Häme-Uudenmaan metsistä. Valtion metsiä Häme-Uudellamaalla on vain 5 prosenttia metsä-alasta ja vastaavasti sekä yhtiöiden että yhteisöjen omistuksessa on 8 prosenttia metsistä. Puuston määrä alueella on 146,4 milj. m³. Puuston keskitilavuus 153 m³/ha ja vuotuinen kasvu 6,7 m³ suurimmat koko maassa. Metsäkeskus Häme-Uudenmaan alueella yksityismetsien bruttokantorahatulot olivat n. 165 milj. euroa eli 10,5 prosenttia, joka on toiseksi eniten metsäkeskuksittain.

Kanta-Hämeessä metsäsektori työllisti vuonna 2000 n. 2600 henkilöä eli 4 prosenttia työvoimasta., Päijät-Hämeessä n. 5000 henkilöä eli 6 prosenttia ja Uudellamaalla n. 4500 henkilöä eli vain alle 1 prosenttia työvoimasta.

Metsäteho julkaisi vuonna 2004 tutkimuksen metsätyövoiman tarpeesta ja koulutuksesta 2003-2010 välisenä aikana. Tutkimuksessa hyödynnettiin vuonna 1999 toteutetun työvoimapolitiisessa selvityksessä - SAVOTTA 2000 - laadittuja laskentavälineitä. Tutkimuksessa esitetään metsäkeskuksittain metsäalan työvoima tarpeet vuonna 2010. Häme-Uudenmaan työvoiman tarve on esitetty taulukossa 1.

	2003	2010
Manuaalitoiden työntekijät	249	213
Metsureita	142	118
Kausityöntekijöitä	107	95
Metsäkoneen kuljettajat	412	498
Hakkuu	184	221
Metsäkuljetus	213	253
Energiapuu ja metsänhoito*	15	24
Puutavara-auton kuljettajat	275	310
Yhteensä	936	1 021

* paalainten, kaivureiden, murskainten, muokkaus- ja istutuskoneiden kuljettajat

Taulukko 1: Työvoiman tarve Häme-Uudellamaalla

Tutkimuksessa esitetään myös metsureiden työlajijakauman kehitys, toisin sanoen kuinka suuri prosenttiosuus työajasta menee vuosina 2003 ja 2010 ainespuun hakkuuseen, istutukseen, raivaussahatyöhön sekä energiapuun hakkuuseen. Ainespuun hakkuun osuus tulee tutkimuksen mukaan laskemaan Häme-Uudellamaalla vuoden 2003 48 prosentista vuoteen 2010 32 prosenttiin. Istutustyön osuuden ennustetaan kasvavan 5 prosenttia ja energiapuun hakkuun 2 prosenttia. Raivaussahatyöt kasvavat tutkimuksen mukaan seuraavasti: vuonna 2003 metsureiden työajasta käytettiin 29 prosenttia raivaussahatöihin kun taas vuonna 2010 osuuden ennustetaan olevan 38 prosenttia.

Valtakunnallisesti metsätoimihenkilöiden määrän arvioidaan vähenevän 4 470 henkilöstä 4 150 henkilöön 2003-2010. Luvut eivät sisällä ylempiä toimihenkilöitä. Arvioinnissa metsäteollisuuden puunhankintaorganisaatioiden, Metsähallituksen ja metsänhoitoyhdistyksen toimihenkilöiden tarvearvio vuodelle 2010 on laskeva kun taas metsäkeskusten ja Tapion metsätoimihenkilöiden määrä on tutkimuksessa esitetty pysyvän samana 2003-2010.

Lähteet: Metsäsektorin merkitys aluetalouksissa, Pellervon taloudellinen tutkimuslaitos 2002, Metsätöyövoiman tarve ja koulutus 2003-2010, Metsätehon raportti 175.2004, Hämeen-Uudenmaan metsäohjelma 2001-2005, www.stat.fi

2.2 Metsäalan koulutus

Metsäalan koulutuksen eri koulutusasteet ja –muodot ylläpitävät suomalaista metsäosaamista ja takaavat alalle ammattitaitoista työväkeä. Metsäalalla tarkoitetaan useimmiten sitä osaa metsäklusterin toiminnasta, mikä sijoittuu metsien hoidon ja puutavaran sekä metsän muiden tuotteiden käyttö- ja jalostuspaikalle toimittamisen välille. Metsäalan perinteisiä päätuotteita ovat puutavaralajit eri käyttö ja -jalostustarkoituksiin, energiapuu sekä turve. Viime aikoina yhä enemmän rinnalle ovat nousseet moninaiset keräilytuotteet, riista sekä virkistyskäytön aineetomat tuotteet ja palvelut. Metsäalan tyypillisiä ammatteja ovat mm. metsurit, metsäkoneenkuljettajat ja -asentajat, metsäluonnonhoitajat, taimitarhalyöntekijät, puutavara-auton kuljettajat, metsäsuunnittelijat ja esimiestehtävissä toimivat metsätalousinsinöörit ja metsänhoitajat. Alan yrittäjiä ovat mm. metsäkoneyrittäjät, metsäpalveluyrittäjät sekä puuenergiayrittäjät. Metsäalan läheisiä koulutussuuntia ovat luonto- ja ympäristöalan koulutusohjelmat. Liitteessä 4 on lueteltu metsäalan sekä luonto- ja ympäristöalan eri koulutusohjelmat ja tutkintonimikkeet, jotka tällä hetkellä ovat käytössä.

Luonnonvara-alan koulutusta tarjoaa Häme-Uudellamaalla Uudenmaan maaseutupisto, Hämeen ammattikorkeakoulu Evo, Hämeen ammatti-instituutti Evo, Päijänne-Instituutti, Mäntsälän ammattiopisto sekä Forssan ammatti-instituutti Tammela.

Uudenmaan maaseutuopisto on toisen asteen ammatillinen oppilaitos, jossa voi opiskella metsäalan sekä luonto- ja ympäristöalan perustutkinnot. Metsäalalta valmistuu metsäluonnonhoitajia ja metsureita sekä luonto- ja ympäristöalalta luontoyrittäjiä ja ympäristönhoitajia. Lisäksi opistossa voi suorittaa myös metsätalousyrittäjän sekä arboristin ammattitutkinnot. Opistolta saa myös keruutuotetarkastajan koulutusta sekä luonnonmateriaalien käytön kursseja. Lisäksi metsänomistajat voivat suorittaa opistolla metsätaloustutkinnon.

Päijänne-Instituutti on toisen asteen ammatillista opetusta antava oppilaitos, jossa annetaan luonto- ja ympäristöalan peruskoulutusta. Päijänne-Instituutista voi valmistua luontoyrittäjäksi tai ympäristönhoitajaksi.

Mäntsälän ammattiopisto on toisen asteen ammatillinen oppilaitos, jossa voi opiskella luonto- ja ympäristöalan perustutkinnon suuntautumisvaihtoehtona luontoyrittäjä.

Forssan ammatti-instituutti, Tammela on toisen asteen ammatillinen oppilaitos, jossa voi opiskella metsäalan sekä luonto- ja ympäristöalan perustutkinnot. Metsäalalta valmistutaan metsäluonnonhoitajiksi ja luonto- ja ympäristöalalta luontoyrittäjiksi. Lisäksi Tammelassa voi opiskella metsämestarikoulutuksessa, joka valmentaa metsien monikäytön erikoisammattitutkintoon.

Hämeen ammatti-instituutti on ammatillista perusopetusta antava toisen asteen oppilaitos. Evolla opiskellaan metsäalan perustutkintoa, josta valmistutaan metsureiksi tai metsäluonnonhoitajiksi.

Hämeen ammattikorkeakoulu Evolla on pitkät perinteet metsäalan opetuksessa. Evolla valmistutaan metsätalousinsinööriksi neljästä eri pääaineesta; metsäsuunnittelusta, metsänhoidosta, metsien monikäytöstä sekä puun hankinnasta.

Lähteet: www.opintoluotsi.fi, Opetushallitus 2001: Metsäalan ammatillisen perustutkinnon perusteet

2.3 Harrastusjärjestöt

Etelä-Suomen 4H-piiri

Etelä-Suomen 4H-piiriin kuuluu 21 4H-yhdistystä. Näistä 4H-yhdistyksistä 17 sijaitsee Häme-Uudenmaan alueella. Lisäksi Hämeen 4H-piiristä 8 4H-yhdistystä ja Suur-Savon 4H-piiristä 2 4H-yhdistystä kuuluu Häme-Uudenmaan alueeseen.

4H:n metsä- ja luontotoimintaa ovat mm. metsä- ja luontoteemaiset kerhot, luontopolku- ja metsätaitokisat sekä metsätyöpalvelutoiminta. Kerhoissa lapset ja nuoret suorittavat metsä- ja luontoteemaisia TOP-tehtäviä. Uusi TOP-tehtäväjärjestelmä kannustaa lapsia ja nuoria tekemään ja oppimaan elämässä tarvittavia käytännön taitoja hauskojen ja mielenkiintoisten tehtävien avulla. TOP–oppimispolku tarjoaa mahdollisuuden edetä tärkeinä pitämissään aiheissa helpoista vaativampiin tehtäviin ja aina yritys- ja työpalvelutehtäviin asti. Näin uudet tiedot ja taidot linkittyvät saumattomasti aiempiin kokemuksiin. Tehtäviä löytyy lähes kymmenestä erilaisesta aihepiiristä ja ne on ryhmitelty vaikeustason mukaan neljään eri luokkaan: A, B, C ja D. Esimerkiksi Metsä- ja luonto –teeman tehtäviä suoritettiin Etelä-Suomen 4H-piirin alueella vuonna 2004 yhteensä 848 kappaletta.

Viime vuosien aikana nuorten kiinnostus metsätaitokisoihin on ollut hiipumassa. Keväällä 2004 Hämeen ja Etelä-Suomen 4H-piirit järjestivät kaksipäiväisen nuorille suunnatun metsätaitoilun peruskurssin Propsin, jonka tavoitteena oli antaa nuorille perusosaaminen metsätaitokisoja varten. Kurssi sai erittäin hyvää palautetta. Vastaisuudessa metsätaitokursseja tullaan järjestämään 1-2 vuodessa, jotta metsätaitoiluun saadaan uusia ja innostuneita nuoria.

4H tarjoaa nuorille myös työmahdollisuuksia metsä- ja luonnontuotealalla aina vaativista metsänhoitotöistä edelleen käpyjen keräykseen ja kerppujen tekoon.

Perinteisen metsä- ja luontotoiminnan lisäksi Etelä-Suomen 4H-piirin alueella käynnistyi Metsissä Mahdollisuus –verkostohanke vuonna 2001. Hankkeen tavoitteista ja tuloksista kerrotaan kappaleessa 2.6.

Salpausselän Partiolaiset ja Uudenmaan partiopiiri

Salpausselän Partiolaisten sekä Uudenmaan partiopiirin toiminta-alueet kattavat suurimman osan Metsäkeskus Häme-Uudenmaan alueesta. Salpausselän Partiolaisiin kuuluu yhteensä 41 lippukuntaa ja Uudenmaan partiopiiriin 55 lippukuntaa. Luonnossa toimiminen on osa partiomenetelmää ja siksi keskeinen kasvatus- ja koulutusympäristö. Partion retkeily- ja luontotoiminnan periaatteiden mukaisesti luonnossa tapahtuvan partiotoiminnan tavoitteena on opastaa partiolaista omien kokemusten ja elämysten kautta arvostamaan monimuotoista luontoa ja ymmärtämään, että luonto on hänen olemassaolonsa perusta. Suomen Partiolaisten kolmivuotisteema 2002-2004 'Matkalla Metsään' huipentui kesällä 2004 järjestettyyn kansainväliseen suurleiri Tarukseen, joka kokosi noin 13 000 partiolaista ympäri maailmaa Padasjoelle.

Etelä-Hämeen ja Uudenmaan riistanhoitopiirit

Etelä-Hämeen ja Uudenmaan riistanhoitopiirien toiminta-alue kattaa valtaosan Metsäkeskus Häme-Uudenmaan alueesta. Etelä-Hämeen riistanhoitopiirin alueella toimii 15 riistanhoitoyhdistystä ja Uudenmaan piirin alueella 30 yhdistystä. Riistanhoitopiiri toimii alueellisena metsästysviranomaisena, joka antaa metsästystä ja riistanhoitoa koskevaa koulutusta ja neuvontaa, edistää ja avustaa riistanhoitoa, ohjaa ja valvoo alueensa riistanhoitoyhdistysten toimintaa ja suorittaa maa- ja metsätalousministeriön ja Metsästäjien keskusjärjestön sille määräämät tehtävät.

Suomen Ladun paikallisyhdistyksen Häme-Uudellamaalla

Suomen Latu ry on yli 60 000 luonnossa liikkujan kattojärjestö, jonka tavoitteena on suomalaisen ulkoilu- ja luontoharrastuksen lisääminen. Suomen Ladulla on eri puolella Suomea yli 220

paikallisyhdistystä, jotka järjestävät retkeilyyn sekä muuhun luonnossa liikkumiseen liittyvää koulutusta, tempauksia, leirejä ja kursseja. Metsämörri-koulutus on lapsille suunnattua luonnossa liikkumistoimintaa, jolla pyritään elämysten ja omakohtaisten kokemusten avulla saamaan lapset kiintymään luontoon. Suomen Latu kouluttaa toiminnan toteuttajiksi vuosittain satoja Metsämörri-ohjaajia. Erityisesti päivähoitopaikoissa Metsämörri-toiminta on saavuttanut suuren suosion. Häme-Uudenmaan alueella toimii 21 paikallisyhdistystä.

Uudenmaan ympäristönsuojelupiiri, Etelä-Hämeen luonnonsuojelupiiri

Suomen luonnonsuojeluliitto on vapaaehtoisen luonnon- ja ympäristönsuojelun kansalaisjärjestö, jonka toiminta on maakunnallisesti jakautunut 15 luonnonsuojelupiiriin ja edelleen yli 200 paikallisyhdistykseen. Uudenmaan ympäristönsuojelupiirin alueella toimii 24 jäsenyhdistystä ja Etelä-Hämeen luonnonsuojelupiirin alueella 13 jäsenyhdistystä.

WWF

WWF on maailman suurin riippumaton ympäristöjärjestö, jonka tavoitteena on luonnon monimuotoisuuden säilyminen. WWF:n toimintamuotoja ovat käytännönläheiset kenttäprojektit sekä yleinen ympäristövalistus. Naturewatch on WWF:n ympäristökasvatusohjelma kouluille, päiväkodeille tai mille tahansa yhteisölle, joka on kiinnostunut luonnon ja ympäristön tarkkailusta.

Luonto-Liitto

Luonto-Liitto on valtakunnallinen lasten ja nuorten luonnonharrastusjärjestö ja se toimii Suomen Luonnonsuojeluliiton jäsenjärjestönä. Luonto-Liitolla on seitsemän piiriä ja kaksi aluejärjestöä. Paikallistasolla piirit ovat toiminnan järjestäjiä.

Muu luontoharrastustoiminta

Edellä mainittujen tahojen lisäksi tärkeän osan luontoharrastustoiminnasta kattavat luontokerhot, lintuharrastajat, suunnistajat, Martat ym. järjestöt ja yhdistykset, joille metsä on yhtäläillä keskeinen harrastusympäristö. Heidän vapaaehtoisvoimin tuotu panos lasten ja nuorten metsäosaamisen lisäämiseen on merkittävä.

2.4 Metsäalan organisaatiot

Metsäkeskus Häme-Uusimaa

Metsäkeskusten yhtenä tehtävänä on kouluttaa metsänomistajia metsävarojen käytössä ja hoidossa sekä toteuttavat erilaisia kehittämishankkeita, joilla pyritään edistämään metsien kestävä käyttöä ja yrittäjyyttä. Jokaisessa metsäkeskuksessa on nimetty koulu yhteistyövastaava.

Metsäkeskus Häme-Uusimaa on osallistunut Metsissä Mahdollisuus –mallin toteuttamiseen käytännön tasolle sekä ollut toisena koollekutsujana maakunnan metsä- ja luontokasvatuksen yhteistyöryhmässä.

Etelä-Suomen metsänomistajien liitto

Etelä-Suomen metsänomistajien liitto ajaa alueen metsänomistajien yhteisiä ja yleisiä etuja parantamalla metsätalouden harjoittamisen yleisiä edellytyksiä ja edistämällä puun käyttöä. Yksityismetsänomistajien edunvalvonta toteutetaan toimialueella seuraavasti; puun hintatason seuranta, tilastointi ja tiedottaminen, puun kysynnän ja tarjonnan tasapainosta huolehtiminen, puutavaran mittaukseen liittyvät asiat, puun käytön lisääminen, vaikuttaminen yksityismetsätaloutta koskevaan päätöksentekoon, metsänomistajien etujen ajaminen mm. metsäverotukseen, maankäyttöön ja luonnonsuojeluun liittyvissä asioissa, metsätalouden kannattavuudesta huolehtiminen sekä yksityismetsätalouden edistäminen.

Jäsenyhdistysten toimintaa kehitetään organisaation toimivuuteen ja talouteen liittyvillä asiantuntijatehtävillä, palveluiden kehittämisellä ja yhteistyön koordinoinnilla, koulutuksella, tietojär-

jestelmien kehittämisellä, työnantajatehtävien hoidolla, markkinoinnilla ja tiedotuksella sekä metsäsertifiointin ja yhteisten projektien koordinoinnilla.

Metsänhoitoyhdistykset

Metsänhoitoyhdistykset tarjoavat metsänomistajille palveluja kaikissa metsää koskevissa kysymyksissä puun kasvattamisesta sen markkinointiin saakka. Metsäkeskus Häme-Uudenmaan alueella toimii 12 metsänhoitoyhdistystä. Metsänhoitoyhdistys Itä-Hämeen alueella toteutetaan Metsätietoa kouluihin –hanketta, joka on järjestänyt mm. koulujen metsäpäiviä, opettajien metsäkursseja ja retkiä, nuorten metsäkursseja ja leirejä sekä tehnyt viisi metsärataa opetuskäyttöön.

Metsähallitus

Häme-Uudenmaan alueella sijaitsee Liesjärven ja Torronsuon kansallispuistot, molemmat Kanta-Hämeessä Tammelassa. Metsähallituksen isännöimä Hämeen luontokeskus Tammelassa tarjoaa tietoa Liesjärven ja Torronsuon kansallispuistoista, Hämeen Järviylängöstä sekä alueen retkeilyreiteistä. Luontokeskuksen pysyvä näyttely "Kurjen huuto" tutustuttaa kävijät eteläsuomalaiseen suoluontoon. Näyttely esittelee keidassoiden, korprien ja pikkurämeiden rikasta elämää kuvin, tekstein, äänin ja esinein. Hämeen luontokeskus tarjoaa myös luonto-ohjelmia sekä koululaisille että alle kouluikäisille. Leirikouluja ja koululaisryhmiä avustetaan luonto-opetuksen suunnittelussa ja toteuttamisessa. Muuta luontotoimintaa on mm. kesäisin järjestettävä lasten luontokerho LEPPIS. Hämeen luontokeskus on ollut mukana Metsissä Mahdollisuus -hankkeen Metsäiimitoiminnassa sekä maakunnan yhteistyöryhmässä. Liesjärven ja Torronsuon kansallispuistojen lisäksi Häme-Uudenmaan alueella sijaitsee eteläisellä Päijänteellä oleva Päijänteen kansallispuisto. Kansallispuisto käsittää viitisenkymmentä rakentamatonta saarta ja luontoa sekä osia asutuista saarista. Puisto soveltuu vesiretkelyyn ja lähes kaikki puiston alueet ovatkin tavoitettavissa vain vesiteitse.

UPM

UPM Metsä on konsernin metsäosasto, joka vastaa puunhankinnasta kotimaisille tehtaille. Puunhankinta on jaettu neljään hankinta-alueeseen ja edelleen 13 piiriin. Riihimäen piiri kuuluu Länsi-Suomen hankinta-alueeseen. UPM on ollut mukana Metsissä Mahdollisuus –mallin toteuttamisessa käytännön tasolla sekä maakunnan yhteistyöryhmässä ja lisäksi UPM:llä on kummikoulu Lopella. UPM on ollut järjestämässä koko perheen pönttöpäiviä Riihimäellä ja ollut mukana järjestävänä tahona valtakunnallisessa metsävisassa.

Stora Enso

Etelä-Suomen hankinta-alue on yksi viidestä maan hankinta-alueesta. Stora Enso on mukana Metsissä Mahdollisuus –mallin toteuttamisessa käytännön tasolla sekä maakunnan yhteistyöryhmässä. Lisäksi Stora Enso on ollut mukana järjestävänä tahona valtakunnallisessa metsävisassa.

Metsäliitto

Riihimäen ja Hämeenlinnan hankintapiirit ovat osa Metsäliiton puunhankintaorganisaatiota. Metsäliitto on mukana Metsissä Mahdollisuus –mallin toteuttamisessa käytännön tasolla sekä maakunnan yhteistyöryhmässä. Lisäksi Metsäliitto on ollut mukana järjestävänä tahona valtakunnallisessa metsävisassa.

Koskisen

Koskisen toimialat ovat puunhankinta (Koskitukki Oy), sahateollisuus, vaneriteollisuus, lastulevyteollisuus, koivutuoteteollisuus (Vilkon Oy) ja taloteollisuus. Koskitukki Oy on Koskisen konsernin puunhankintayritys, jonka ohella Koskitukki Oy vastaa konsernin metsätiloista sekä huolehtii myös useiden yksityisten metsänomistajien metsien hoidosta.

Vierumäen Teollisuus/ Riihimäki Wood Oy

Vierumäen Teollisuus on Suomen suurin yksityinen sahatavaran tuottaja. Sahatavaran lisäksi yhtiö on erikoistunut jatkojalosteisiin. Vierumäen Teollisuudella on oma puunhankintaorganisaatio, joka hankkii puuta yrityksen tarpeisiin. Paloheimo Wood siirtyi heinäkuussa 2004 yhtiön omistukseen.

Metsäntutkimuslaitos

Tuusulan Ruotsinkylässä on metsäpolku, jonka varrella voi tutustua monipuolisesti metsien hoitoon ja käyttöön, puulajeihin, metsäluonnon tärkeisiin elinympäristöihin sekä muihin metsiin liittyviin aiheisiin. Metsäpolku on suunnattu ulko- ja kotimaisille vieraille, koululaisille ja muille metsistä kiinnostuneille.

Etelä-Suomen koneyritykset ry

Metsäkoneyritykset vastaavat noin 95 prosenttisesti metsissä tehtävästä hakkuutyöstä ja lähes 100 prosenttisesti hakatun puutavaran metsäkuljetuksesta tienvarteen jatkokuljetusta varten. Ryhmänä yritysliiton on merkittävä lenkki Suomen metsäteollisuuden puuhuollossa, mutta yksittäisinä yrityksinä ne ovat pieniä. Metsäkoneyritykset ovat metsäalan työntekijöiden suurin työnantajataho. Koneyritykset työllistävät itsensä lisäksi noin 3500 työntekijää eli koneenkuljettajaa valtakunnallisesti, Etelä-Suomessa määrä on XX.

2.5 Opettajat ja ammattikasvattajat

Luokanopettajien liitto ry

Luokanopettajaliitto on luokkaopetuksessa useita aineita opettavien opettajien, ala-asteen koulunjohtajien ja rehtoreiden valtakunnallinen yhdistys, joka keskittyy jäsentensä palkkauksen, työolosuhteiden ja ammatillisen kehittymisen edistämiseen yhteistyössä Opetusalan ammattijärjestö OAJ:n kanssa. Luokanopettajaliitto on yksi OAJ:n 37:stä pedagogisesta ainejärjestöstä. Häme-Uudenmaan alueella toimii yhteensä 4 piiriä: Itä-Uusimaa, Länsi-Uusimaa, Kanta-Häme ja Päijät-Häme.

Lastentarhanopettajien liitto, LTOL

Lastentarhanopettajaliitto LTOL on varhaiskasvatuksen asiantuntijatehtävissä työskentelevien järjestö. Liiton 13 000 jäsentä ovat lastentarhanopettajia, päiväkodin johtajia, perhepäivähoitohjaajia, erityislastentarhanopettajia, päivähoitohoidon johtajia ja tarkastajia sekä kasvatustoiminnan ohjaajia. Uusin jäsenryhmä ovat päivähoitohoidon. Liitto toimii lastentarhatyön kehittämiseksi sekä jäsenten etujen turvaamiseksi ja heidän hyvinvointinsa edistämiseksi. Valtaosa lastentarhanopettajista työskentelee kuntien palveluksessa. Muita työnantajia ovat muun muassa yksityiset päiväkodit ja seurakunnat. Häme-Uudenmaan alueella toimii viisi paikallisyhdistystä: Forssan lastentarhanopettajat, Hyvinkään seudun lastentarhaopettajat, Hämeenlinnan lastentarhanopettajat, Lahden lastentarhaopettajat sekä Lohjan lastentarhanopettajat.

Biologian ja maantieteiden opettajien liitto, BMOL

Biologian ja maantieteiden opettajien liitto edistää jäsentensä ammatillista toimintaa sekä valvoo jäsentensä ammatillisia ja yhteiskunnallisia etuja. Valtaosa liiton jäsenistä työskentelee peruskoulussa tai lukiossa. Jäsenistöön suuntautuvan toiminnan ohella liitto osallistuu alaansa kytkeytyvään yhteiskunnalliseen keskusteluun. Häme-Uudenmaan alueella toimii 4 piiriä: Lahti, Hämeenlinna, Hyvinkää ja Uusimaa. Piirit järjestävät mm. luentoja, koulutustilaisuuksia, retkeilyä ja keskustelutilaisuuksia.

Teknisten aineiden opettajat, TAO

Teknisten aineiden opettajien on valtakunnallinen yhdistys, johon kuuluu peruskoulujen teknisten töiden opettajat. Yhdistys antaa jäsenilleen neuvontaa ja opastusta mm. teknisen työn tilo-

jen suunnittelussa, koneiden ja laitteiden hankinnasta, ryhmäkoiko asioista, oppimateriaalien hankinnoissa, koulutuksesta ja oppilastöiden suunnittelussa. Yhdistyksellä on 650 jäsentä ja paikallisyhdistys toimintaa Lahdessa.

Maa- ja metsätalousopettajat, MMO

Liittoon kuuluu maa- ja metsätalous sekä puutarhanhoito –valinnaisaineen opettajat. Aine oli 90-luvulle asti valtakunnallinen valinnaisaine. Nykyään koulut saavat itsenäisesti päättää, tarjoavatko he ainetta valinnaisena oppilailleen.

2.6 Yhteistyöhankkeet

Metsissä Mahdollisuus

Metsissä Mahdollisuus –malli on 4H-järjestön toteuttama metsä- ja luontoalan ammattilaisten ja harrastajien sekä opettajien verkostoitumishanke. Hankkeen avulla annetaan lapsille ja nuorille monipuolista tietoa, taitoja ja elämyksiä metsästä. Tavoitteena on saada nuoret innostumaan metsäasioista, liikkumaan luonnossa ja tulevaisuudessa myös hakeutumaan metsä- ja luontoalanammatteihin.

Hankkeessa metsäosaajat toteuttavat yhteistyössä opettajien kanssa sisällöltään monipuolisia metsäisiä tapahtumia. Paikalliset verkostot eli Metsätiimit järjestävät mm. koululaisten metsäpäiviä, koko perheen tapahtumia, metsäpolkuja ja retkiä. Metsätiimien kokoonkutsujana ja organisoijana toimii paikallinen 4H-yhdistys. Metsätiimitoimintaan on kutsuttu kaikki metsä- ja luontokasvatuksesta kiinnostuneet tahot. Hankkeen puitteissa on perustettu myös metsä- ja luontokasvatuksen maakunnan yhteistyöryhmä, jonka tavoitteena on ollut kehittää toimintaa maakunnan tasolla ja luoda resursseja paikalliseen Metsätiimitoimintaan. Metsissä Mahdollisuus –hanketta on toteutettu Etelä-Suomen 4H-piirin alueella vuodesta 2001 lähtien ja toiminta on ollut Pirkanmaan Te-keskuksen rahoittamaa.

Metsissä Mahdollisuus -mallin toimintaidea ja valmiita tapahtumien toteutusesimerkkejä on koottu Metsissä Mahdollisuus –kansioon. Kansio toimii käsikirjana 4H-toimihenkilöille verkostoa koottaessa sekä Metsätiimin jäsenelle ideapankkina. Metsissä Mahdollisuus koulutuksia on järjestetty 4H-toimihenkilöille ja hanketta toteutetaan nykyään yhteensä kuuden 4H-piirin alueella; Etelä-Suomen, Hämeen, Kymen-Vuoksen, Keski-Pohjanmaan, Oulun sekä Lapin.

Metsäkeskus Häme-Uudenmaan alueella toimii yhteensä 20 Metsätiimiä. Vuosittain tavoitetaan tapahtumissa. noin 3300 lasta, nuorta sekä opettajaa (Liite 5).

- **Lapsi ja Luonto**

Lapsi ja Luonto –hanke on Asikkalan 4H-yhdistyksen alueella toteuttava Metsissä Mahdollisuus –hankkeen tytärihanke. Hankkeen tavoitteena on kehittää kunnan luonto- metsäkerho ja –leiri toimintaa sekä järjestää erilaisia luontoon liittyviä tapahtumia lapsille ja koko perheille. Rahoitusta hanke on saanut Päijänne-Leader –toimintaryhmältä.

- **Meidän Metsä**

Meidän Metsä –hanke on Tammelan 4H-yhdistyksen alueella toimiva Metsissä Mahdollisuus –hankkeen tytärihanke. Hankkeen tavoitteena on vakiinnuttaa Metsätiimitoimintaa, koordinoita maaseutuvaihtoa ja järjestää luontoleirejä ja -retkiä. Lisäksi hankkeessa rakennetaan laavu ja nuotiopaikka sekä luontopolku Hämeen luontokeskuksen ja Ruostejärven leirikeskukseen välille. Hankkeen kohderyhmä on lapset ja nuoret sekä erityisryhmät. Rahoitusta hanke on saanut Lounaplussa –toimintaryhmältä.

- **Touhusaari**

Touhusaari –hanke on Hauho-Hattulan 4H-yhdistyksen Metsissä Mahdollisuus – hankkeen tytärihanke, jonka tavoitteena on rakentaa Kauraansaareen retkeilypuitteet. Tavoitteena on, että Kauraansaareen tullaan järjestämään erilaisia metsätapahtumia sekä koululaisille että myös aikuisille. Rahoitusta hanke on saanut Linnaseutu – toimintaryhmältä.

Metsätietoa kouluihin

Metsänhoitoyhdistys Itä-Häme on tarjonnut alueensa yläasteiden ja lukioiden oppilaille ja opettajille tilaisuuksia tutustua metsäalaaan erilaisten tapahtumien, lyhytkurssien, oppituntien ja työharjoittelupaikkojen muodossa. Tilaisuuksia on suunniteltu ja toteutettu yhteistyössä opettajien kanssa aina sopimuksen mukaan. Jokaiselta koululta on kurssitettu metsäyhteysopettaja, jonka kautta ajankohtainen metsätieto kulkee sekä oppilaille että muulle opettajayhteisölle. Metsäalaa on esitelty kannolta tehtaalle vieraillemalla erilaisissa metsätyökohteissa, yrityksissä, tehtaissa ja metsätiloilla. Tavoitteena on ollut tarjota monipuolinen kuva metsästä ja sen monista arvoista sekä esitellä metsäalaa myös tulevaisuuden ammattina.

Asikkalaan, Hartolaan, Heinolaan, Padasjoelle ja Sysmään on perustettu kiinteät metsäradat, joiden avulla metsänhoitoon voivat tutustua kaikki asiasta kiinnostuneet. Ratoihin liittyvän opasvihkosen voi tulostaa internetistä osoitteesta www.mhy.fi/itahame /nuorten sivut.

Metsätietoa kouluihin –hanke oli myös toteuttamassa partiolaisten suurleirin Taruksen metsäohjelmaa tarjoamalla partiolaisille mahdollisuuden opastetusti istuttaa puita ja tutustua nykykaiseen hakkuukoneeseen lähituntumalta kuljettajan näkökulmasta.

Oppilaille on järjestetty yhteensä 60 työharjoittelu- ja kesätyöpaikkaa. Kaikkiaan hankkeen tilaisuuksissa on ollut noin viisi tuhatta osallistujaa. Hankkeen rahoittaa pääosin Päijänne LEADER+ ohjelma, Suomen Metsäsäätiö, metsänhoitoyhdistys Itä-Häme ja monet muut yhteistyökumppanit.

2.7 Toimijoiden lähtökohdat metsä- ja luontokasvatuksen toteuttamiseen

Kriteeri 26:n mukaan alueille laaditaan metsäkeskuksien aloitteesta yhdessä merkittävien metsäalan toimijoiden sekä nuorisotyöstä ja koulutuksesta vastaavien tahojen kanssa toimenpideohjelma, joka sisältää suunnitelman lasten ja nuorten metsäosaamisen lisäämisestä sekä harjoittelu- ja työssäoppimispaikkojen järjestämisestä. Eri toimijoiden lähtökohdat kriteerin toteuttamiseen ovat luonnollisesti hyvin erilaiset. Oppilaitokset sekä nuorisotyötä tekevät harrastejärjestöt ovat lähtökohdiltaan aivan eri asemassa kriteerin toteuttamisessa kuin esim. metsäteollisuusyritykset, joiden toiminnan pääkohderyhmänä eivät ole lapset ja nuoret.

Häme-Uudenmaan maakunnallisen metsä- ja luontokasvatuksen yhteistyöryhmän jäsenille toimitettiin keväällä 2004 kysely, jolla kartoitettiin toimijoiden lähtökohtia osallistujia lasten ja nuorten metsäkasvatukseen (Liitteet 6 ja 7). Yhteistyöryhmä on perustettu vuonna 2001 Metsissä Mahdollisuus –hankkeen puitteissa. Yhteistyöryhmän tavoitteena on ollut kehittää lasten ja nuorten metsä- ja luontokasvatusta maakunnan tasolla ja antaa resursseja paikalliseen eli Metsäiimi-toimintaan. Maakunnan yhteistyöryhmä on kokoontunut puolivuositin. Yhteistyöryhmään on kutsuttu maakunnan metsä- ja luonto-alan organisaatiot ja harrastusjärjestöt.

Kysely lähetettiin 28 toimijalle, joista vastasi 10 eli 36 prosenttia. Vastanneista seitsemän piti metsä- ja luontokasvatusta organisaatiossaan erittäin tärkeänä, kolme tärkeänä. Metsä- ja luontokasvatuksen tavoitteiksi mainittiin mm. neutraalin tutkimustiedon välittäminen, ammatillinen perus- ja täydennyskoulutuksen järjestäminen, luonnonsuojelu, metsäalan perustietämyk-

sen lisääminen ja luonnontuntemuksen lisääminen. Kohderyhmiä vastaajilla oli useita; alle kouluikäisistä alan opiskelijoihin, opettajat, metsänomistajat, päättäjät sekä alan ammattilaiset.

Kaikki vastaajat olivat osallistuneet Metsissä Mahdollisuus –hankkeessa perustettujen Metsätiimien toimintaan. Kaikki vastaajista olivat sitä mieltä, että Metsätiimit ovat auttaneet tavoitteiden saavuttamisessa pääsääntöisesti hyvin tai vähintäänkin jonkin verran tai ainakin välillisesti. Panostetun työajan katsottiin olevan pääsääntöisesti sopiva tai hivenen liian pieni.

Vain muutamalla organisaatiolla oli määritellyt tavoitteet tai strategiat metsä- ja luontokasvatuksesta. Suosituksia oli määritelty osalle toimijoista ja muutamalla vastanneista ei ollut min-käänlaisia ohjeita tai suosituksia.

Kysymykseen, mihin metsä- ja luontokasvatuksen osa-alueeseen tulisi panosta eniten, oli järjestys seuraava: 1. metsä ekosysteeminä, 2. metsänhoito ja metsätalous, 3. metsäluonnon suojeleminen, 4. metsän virkistyskäyttö, 5. metsäkuulttuuri, 6. puunjalostus.

Osa vastaajista sanoi, että organisaatiossa on jo panostettu työssäoppiin, mutta kehittämistarvetta on edelleen. Tavoitteena olisi saada esimerkiksi toimintamalli metsäkoulujen kanssa, jotta työssäoppimispaikat ja työssäoppijat kohtaisivat. Myös tet-harjoittelijoita on ollut muutamassa organisaatiossa.

3. Metsä ja luontokasvatus Suomessa

Tie suomalaisen nyky-yhteiskunnan hyvinvoinnin syntymiseen on pitkälti tukeutunut metsistä saatavan puun käyttöön ja jalostukseen. Vaikka ajat ovat muuttuneet, on metsän merkitys suomalaisille säilynyt tärkeänä. Metsistä saatava puuraaka-aine on edelleen tärkein uudistuva luonnonvaramme. Suomi on teollistuneista maista maailman metsäisin maa, joten metsämaisema on merkittävin julkikuva maastamme ulkomaailmalle. Tänä päivänä ei ole kuitenkaan itsestään selvyyttä, että lapsilla ja nuorilla olisi selkeä käsitys siitä, minkälainen merkitys maamme metsillä on ollut kulttuurin ja talouden kehittymiseen. Kaupungistumisen myötä yhä useammilla perheillä kytkös maaseutuun ja sen myötä metsiin on katkennut. Jos metsätietous ei karkaa koulusta on kouluilla yhä suurempi vastuu metsätietojen ja -taitojen siirtäjänä. Kansainvälistyvän tietoyhteiskunnan vaateisiin vastaava koulumaailma ei kuitenkaan ehdi yksin kasvattamaan lapsia riittävästi metsätiedoilla, joita jokaisen Suomessa kasvaneen oletetaan hallitsevan. Jokaisen metsäalalla työskentelevän tulisi kantaa vastuu oman tietotaitonsa siirtämisestä nuoremmille sukupolville.

Metsäsertifioinnin tavoitteena on kertoa kuluttajille puuraaka-aineen alkuperästä: millä tavalla metsää on hoidettu ja minkälaisilla menetelmillä puuraaka-aine on hankittu. Sertifikaatti on todiste tästä puun myyjille, -ostajille sekä lopputuotteen kuluttajille. Metsäsertifioinnin kriteereillä ohjataan metsätaloutta kestävä kehityksen periaatteiden mukaisesti: tavoitteena on turvata puuraaka-aineen saannin lisäksi metsien monimuotoisuus sekä metsä aineellisen ja aineettoman hyvinvoinnin ylläpitäjänä. Kriteereiden sisältöä pyritään kehittämään viiden vuoden välein olemassa olevien tietojen ja arvojen pohjalta. Kriteerien toteuttaminen vaikuttaa pitkälle tulevaisuuteen niin ekologisesti, taloudellisesti kuin sosiaalisestikin.

Lasten ja nuorten metsäosaamisen lisääminen edistää sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä metsätaloutta. Suomessa metsätiedot ja -taidot ovat perinteisesti siirtyneet luontevasti sukupolvelta toiselle. Nykyään koulu ja kolmas sektori ovat tärkein metsätiedon lähde lapsille ja nuorille. Metsänomistajista vain alle kymmenesosa on alle 40-vuotiaita, kun taas iäkkäitä, vähintään 60-vuotiaita on lähes joka toinen. Voidaan siis kysyä, minkälaisin tiedoin tulevaisuuden metsänomistajat ovat varustettu, kun suurten ikäluokkien metsäomaisuus parin vuosikymmenen kuluttua siirtyy seuraavilla. Metsätaloutemme tarvitsee jatkossakin metsäomaisuuttaan

kestävästi käytäviä metsänomistajia, kuluttajia, jotka ostavat puusta valmistettuja tuotteita sekä ammattitaitoista työvoimaa.

Lasten ja nuorten metsä- ja luontotietouden lisääminen tulee ottaa huomioon kaikilla metsään liittyvillä päätöksenteon tasoilla. Tästä on hyvänä esimerkkinä se, että lapset ja nuoret on otettu yhtenä osapuolena mukaan UNFF-prosessiin (YK:n metsäfoorumi). Suomen kansallisessa metsäohjelmassa yhdeksi tavoitteeksi on asetettu lasten ja nuorten metsätietouden lisääminen ja tavoitteeksi on asetettu myös, että metsäorganisaatioiden roolia tulisi tässä työssä lisätä.

Metsäsertifiointin sosiaalisten kriteerien avulla voidaan vaikuttaa niin metsänomistajien kuin suuren yleisön tietotasoon metsistämme ja sitä kautta myös mielikuviiin. Nuorena omaksutut tiedot ja taidot metsästä lisäävät kykyä hahmottaa suomalainen metsä monipuolisena elementtinä. Kiinnostuksen lisääntyminen luo alalle uutta innovatiivisuutta ja kykyä ajatella asioita uudella tavalla. Oman arvostuksen kasvamisella suomalaista metsänhoitoa, -taloutta ja -kulttuuria kohtaan on myös maailmanlaajuisia merkitystä.

3.1 Mänty vai kuusi – lasten ja nuorten metsätiedot ja asenteet

Suomen Metsäyhdistys on selvittänyt lasten ja nuorten metsäasenteita ja -tietoja haastattelututkimuksissa vuosina 2001 ja 2003. Tutkimuksissa haastateltiin yli tuhatta 6-18 -vuotiasta lasta ja nuorta eri puolilta Suomea. Tutkimuksia on tarkoitus tehdä jatkossa joka toinen vuosi. Varsinaisena tavoitteena on seurata asenteissa ja tiedoissa tapahtuvia muutoksia (Liite 1).

Tutkimuksen mukaan valtaosa lapsista ja nuorista liikkuu metsissä erityisesti kesäaikaan marjastamassa, sienestämässä ja leikkimässä, mutta myös talvisin hiihdellään ja retkeillään. Noin puolet vastanneista haluaisi käydä metsissä useammin, puolet ei.

Vastaajista 90 prosenttia piti metsien hoitoa Suomessa erittäin hyvänä tai melko hyvänä. Myös metsien suojelua sekä virkistyskäyttöä arvostettiin. 77 prosenttia haluaisi suojella lisää metsää ja 73 prosenttia haluaisi ottaa virkistyskäytön paremmin huomioon.

Tiedon taso kysymykseen, ketkä omistavat Suomessa eniten metsää, oli heikko. Ainoastaan 16 prosenttia tiesi, että yksittäiset ihmiset ja perheet ovat suurin metsänomistajaryhmä. Myös tukki- ja kuitupuun käsitteet oli usealle hahmottumatta. Vain 37 prosenttia tiesi, että tukkipuusta tehdään ensisijaisesti lautoja ja lankkuja.

Lisäksi tutkimuksessa kysyttiin suhtautumista metsäteollisuuteen. Metsäteollisuus kiinnostaa alana 39 prosenttia vastaajista ja 27 prosenttia voisi kuvitella työskentelevänsä metsäteollisuuden palveluksessa. Kohderyhmästä nuorimmat lapset ja pojat olivat keskimääräistä kiinnostuneempia metsäteollisuudesta. Iän karttuessa kiinnostus metsäteollisuutta kohtaan väheni. Metsätiedot tulevat pääosin edelleenkin koulusta. Vanhempien merkitys tiedonantajina on vähentynyt tutkimuksen mukaan selvästi.

Taloudellinen Tiedotustoimisto on tutkinut 1980 -luvulta lähtien nuorten mielipiteitä työstä, teollisuudesta ja muista ajankohtaisista asioista. TAT Nuorisotutkimus 2003 varten haastateltiin helmikuussa 1 000 suomalaista nuorta. Aineisto edustaa maamme 15 – 24 -vuotiasta väestöä Ahvenanmaan maakunnan ulkopuolella.

Nuorten mielestä palkanäkymät ovat teollisuudessa paremmat kuin muilla aloilla. Teollisuutta pidetään myös parhaana työllistäjänä. Myös työpaikan varmuus ja uuden oppiminen ovat nuorten mielestä teollisuudessa parhaalla tolalla. Nuorten mielestä suomalaisen teollisuuden osaaminen on aivan kansainvälistä huippuluokkaa. Usko on vahvaa, sillä enemmistö on asianta täysin vakuuttunut. Nuorten mielestä teollisuus uudistuu niin nopeasti, että ihmisten käsitykset alasta ovat tietyllä hetkellä vanhentuneita ja vääriäkin. Yleensäkin useammat nuoret liittyvät

teollisuuden myönteisiä mielikuvia kuin aikaisemmin on tapahtunut. Esimerkiksi usko siihen, että teollisuus luo suomalaisen hyvinvoinnin tulevaisuuden jatkossakin, on vahvistunut. Teollisuuden aloista paperi- ja puuteollisuus sijoittuivat kiinnostavuudessa keskikastiin. Vastaajista 34 prosenttia työskentelisi paperiteollisuudessa ja 27 prosenttia puutavara-teollisuudessa erittäin mielellään.

Vaikka teollisuuden yleisimago on edelleen varsin vahva, omakohtainen halukkuus hakeutua teollisuuteen työhön ensisijaisena vaihtoehtona on yhä liian heikkoa. Palvelualojen ja julkishallinnon vetovoima työnantajana on nuorten keskuudessa suurempi. Parhaiten teollisuuden imagoa myönteiseen suuntaan muokkaa kesätyöpaikka teollisuudessa. Peräti 90 prosenttia teollisuudessa kesätöitä tehneistä kertoo kokemustensa olleen myönteisiä. Teollisuudessa kesätöitä tehneiden nuorten palaute on jatkuvasti parantunut.

Nuorilta myös kysyttiin, mistä he hankkivat tietoa työpaikoista. Nuoret hyödyntävät internetiä eniten hakiessaan tietoa teollisuuden ammateista. Nuorista 64 prosenttia on saanut tietoa internetistä, 59 prosenttia lehdistä, radiosta ja televisiosta. Myös koulu on tärkeä tiedonlähde, nuorista 50 prosenttia oli saanut koulun kautta tietoa teollisuuden ammateista. Esitteiden (32 prosenttia) ja työvoimatoimiston (29 prosenttia) merkitys tietolähteenä on selvästi pienempi.

Tietoa teollisuusammateista nuoret saavat myös ystäviltä ja kavereilta (24 prosenttia) sekä kodista (18 prosenttia). Vaikka prosentit ovat pienehköjä, kavereiden ja kodin roolia toissijaisena tiedonlähteenä sekä varsinkin saadun informaation suodattajana ei kannata väheksyä. Kesätyöpaikoista puhuttaessa myös koulujen rooli on merkittävä. Melkein kolmasosa teollisuuden kesätöitä tehneistä oli saanut ainakin jotain asiaan liittyvää tietoa omasta oppilaitoksestaan.

Tutkimuksessa selvitettiin myös tiedonlähteiden kiinnostavuutta. Tarkastelua täydennettiin esittämällä nuorille lisää vaihtoehtoja tietolähteistä, joiden avulla nuoret saavat tietoa ammateista ja työpaikoista. Kaikista mieluiten nuoret (89 prosenttia) lähtisivät opintokäynneille ja retkille työpaikoille. Myös esittelytilaisuudet kouluilla (84 prosenttia) sekä messut ja rekrytointitilaisuudet (85 prosenttia) koettaisiin mielenkiintoisina.

Jälleen kerran myös kesätyön merkitys korostuu. 86 prosenttia nuorista pitää kesätyön kautta saatua tietoa erittäin tai melko kiinnostavana. Myös sanomalehtien ilmoituksen ja artikkelit sekä televisio ja radio koettiin kiinnostaviksi (81 prosenttia). Myös erikoislehtien työpaikkailmoittelu kiinnosti (74 prosenttia), työvoimatoimiston palvelu (65 prosenttia) ja esitteet (62 prosenttia). Oppilaitosten ilmoitustaulujen ja yritysten henkilöstölehtien viestit kiinnostavat nuoria vain vähän.

Tutkimuksesta käy selvästi ilmi, että vain omakohtainen kokemus teollisuudesta - kesätyön avulla tai muuten - voi vaikuttaa teollisuuden vetovoimaan kilpailussa osaavasta työvoimasta myönteisesti. Tutkimus antaa näin ollen vahvan viestin yrityksille, että niillä on keskeinen rooli nuorten mielikuvien muuttamisesta teollisuustyön luonteesta.

Lähteet: Taloudellinen tiedotustoimisto: Nuorisotutkimus 2003, <http://www.smy.fi/>

3.2 Metsäalalta työ ja tulevaisuus nuorelle?

Opetushallituksen ennakkoinnin tuloksista voidaan todeta että uutta koulutettua työvoimaa tarvitaan tyydyttämään kasvavien alojen työvoiman kysynnän lisäys sekä korvaamaan eläkkeelle siirtymisestä johtuvaa poistumaa. Poistuma vaikuttaa huomattavasti uuden työvoiman koulutustarpeeseen, erityisesti käytännön ammateissa. Poistumaa korvaamaan tarvitaan runsaasti ammatillisen peruskoulutuksen suorittaneita nuoria erityisesti keskeisille teollisuuden aloille.

Metsäala ja laajemmin luonnonvara-ala eivät kuitenkaan opetushallituksen ennakoitiselvityksessä edusta keskeisiä kasvavia teollisuuden aloja vaan päinvastoin luonnonvara-alalle suositetaan jatkuvasti väheneviä aloituspaikkoja. Luonnonvara-alalla kaikissa koulutusasteissa oli aloituspaikkoja vuonna 1999 yhteensä 8960. Vuosille 2001-2005 suositus on 7 600 aloituspaikkaa ja vuoden 2008 tavoite 7230 aloituspaikkaa. Tarkemmin kuvattuna metsätalouden ammatillisen koulutuksen aloituspaikkojen vähentämistavoite on 26 prosenttia ja ammattikorkeakoulu tasolle lisäystavoite on 24 prosenttia. Yhteenlaskettuna aloituspaikkojen määrän tavoitellaan kuitenkin laskevan 13 prosenttia. Vastaavasti yliopistokoulutukseen kaavaillaan hienoista laskua aloituspaikoissa luonnontieteissä ja maatalous- ja metsätaloustieteissä taasen hienoista aloituspaikkojen lisäämistä.

Yhteenvetona voidaan päätellä, että tavoitteena on vähentää luonnonvara-alalta valmistuneiden määrää ja siirtää koulutuksen painopistettä ammattikorkeakouluihin ja yliopistoihin. Aloituspaikat eivät kuitenkaan kerro koko totuutta alan kiinnostavuudesta tai todellisesta työvoiman tarpeesta.

Vuoden 2004 kevään toisen asteen yhteishaussa luonnonvara-ala ei noussut suosittujen listalle. Päätösten mukaisia aloituspaikkoja oli yhteensä 3 100 ja hakijoita ainoastaan 2 419. Metsätalouden yhteensä 777 päätösten mukaista aloituspaikkaa haki ainoastaan 482 hakijaa.

Kansallisessa metsäohjelmassa 2010 on myös pohdittu metsätalouden työllistävyttä sekä metsäosaamista. Metsäalan Savotta 2000 ohjelmassa arvioitiin, että metsäalalle tarvitaan vuodessa noin 1000 uutta työntekijää, joista 400 sijoittuisi metsäkonetöihin, 300 puutavaran autokuljetustöihin sekä noin 100 metsureiksi ja noin 100 toimihenkilöiksi. Metsäalan ammatillinen peruskoulutus ei kuitenkaan vastaa kysyntää. Metsureiden koulutuspaikkoja on tulevaa tarvetta ajatellen liikaa ja metsäkoneenkuljettajien ja puutavara-autojen kuljettajien koulutuspaikkoja liian vähän.

Kansallisen metsäohjelman 2010 seurantaraportissa on arvioitu, että metsäsektorin työvoiman kehitys on pysynyt suhteellisen vakaan vuosina 2002-2003, vaikka alun perin on ennustettu työvoiman vähenevän vuodesta 1999 vuoteen 2010 mennessä 95 000 henkilöstä 80 000 henkilöön. Työllisyyden pysyminen suhteellisen vakaana on perustunut lisääntyneisiin metsänhoito- ja nuoren metsän kunnostustöihin, metsäenergian korjuumäärien kasvuun sekä työntekijämäärien lisääntymiseen mekaanisessa puun jatkojalostuksessa. Työministeriön ennusteen mukaan työllisyyden ennustetaan vähenevän vuoteen 2010 mennessä noin 90 000 henkilöön.

Kansallisen metsäohjelman mukaan myös pienyritystoiminta tukee monipuolisesti metsien hyötykäyttöä. Puuteollisuuden jalostusasteen nostaminen, alan pk-yritysten kehittäminen ja puun energiakäytön lisääminen voivat tuoda runsaasti lisää työpaikkoja. Lisäksi luonnonsuojelualueiden ylläpidolla, luontomatkailulla ja muulla monikäyttöyrittäjyydellä on merkitystä työllisyydelle. Kone- ja autoyrittäjien ja muiden metsäalan pienyritysten toimintaedellytysten kehittäminen on myös tärkeä osa kansallista metsäohjelmaa.

Metsäalan koulutuksen yhdeksi tavoitteeksi tulee kansallisen metsäohjelman mukaan asettaa kansainvälisen sekä vieraskielisen metsäopetuksen kehittäminen, jonka tavoitteena on mahdollistaa suomalaisten asiantuntijoiden nykyistä aktiivisempi osallistuminen kansainväliseen ja eurooppalaiseen metsäpolitiikkaan.

Joensuun yliopiston johdolla on käynnistynyt Metsäalan tulevaisuusfoorumi –hanke, jonka tehtävänä on tunnistaa metsätalouden toimintaympäristössä seuraavien 10 – 20 vuoden aikana odotettavissa olevia muutoksia. Metsäalaan vaikuttavia kehityskulkuja luotaamalla ja ennakoimalla foorumi edistää metsiin perustuvaa hyvinvointia Suomessa. Foorumi on kiinnostunut sekä nykyisistä metsään perustuvista elinkeinoista, että tulevaisuudessa kehittyvistä uusista elinkeinoista. Foorumin avulla pyritään pääsemään menneisyyteen tukeutuvasta toiminnasta ennakkoivaan toimintaan. Keskeistä tavoitteen saavuttamiseksi on tunnistaa kotimaisessa ja kan-

sainvälisessä toimintaympäristössä tapahtuvat muutokset ja niiden vaikutukset metsäalan elinkeinoihin Suomessa.

*Lähteet: Opetushallitus, ennakkoinnin tuloksia, www.oph.fi.
Koulutus ja tutkimus 2003-2008. Kehittämissuunnitelma, valtioneuvosto 4.12.2003.
Yhteishaku ammatilliseen toisen asteen koulutukseen 2000-2004, OPH:n tilastot.
Työllisten määrä ammattiryhmittäin 1970-1995 ja ennuste 2010. Tilastokeskus (vuoden 1970-1995). Autio et al. Ammatillinen koulutus 2010. Työvoiman tarve vuonna 2010 ja ammatillisen koulutuksen mitoitus. Helsinki: Opetushallitus, 1999.
Kansallinen metsäohjelma 2010. Maa- ja metsätalousministeriö. 1999.
Kansallisen metsäohjelman evaluointi, Maa- ja metsätalousministeriö. 2002.
Kansallisen metsäohjelma 2010. Seurantaraportti 2002-2003. Maa- ja metsätalousministeriö. 2004.*

3.3 Metsä varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa ja lukiossa

Opetussuunnitelmien perusteet ohjaavat valtakunnallisesti lasten ja nuorten kasvatuksen sisällöllistä toteutumista eri asteilla. Kuntien laatimien varhaiskasvatus- ja perusopetuksen opetussuunnitelmien tulee sisältää valtakunnallisissa opetussuunnitelmien perusteissa määritellyt vaateet.

Ensimmäiset varhaiskasvatussuunnitelman perusteet julkaistiin vuonna 2003 ja niitä päivitetään vuoden 2004 aikana. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa mainitaan luonto tärkeäksi varhaiskasvatusympäristöksi, joka innostaa lapsia tutkimiseen ja toimimiseen. Luonnontieteellinen orientaatio kuuluu osana varhaiskasvatuksen sisältöön ja toimii jatkumona esiopetuksessa alkavalle ympäristö- ja luonnontieteille. Esiopetuksen perusteissa vuodelta 2000 määritellään ympäristö- ja luonnontiedon tavoitteet. Esiopetuksessa lapsen ympäristöopiskelu tukeutuu ongelmakeskeiseen tutkivaan lähestymistapaan. Tavoitteena pidetään, että lapsi oppii ottamaan omassa toiminnassaan huomioon luonnon monimuotoisuuden ja toimimaan ympäristöä säästävällä tavalla.

Opetushallitus julkaisi 6.1.2004 uudet perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteet Aikaisempiin verrattuna uudet perusteet antavat tarkemmat normit kouluille toteuttaa perusopetusta. Perusteiden pohjalta kunnat laativat omat opetussuunnitelmansa, joiden tulee olla käytössä viimeistään vuonna 2006. Uusien perusteiden mukaan 1.-4.-luokilla metsä ja luonto asiat sisältyvät ympäristö- ja luonnontiedon opetukseen. Opetuksen keskeisiä sisältöjä ovat mm. eliöt ja elinympäristöt sekä oma lähiympäristö, joissa metsään liittyviä asioita käsitellään. Korkealle asetettujen tavoitteiden toteutuminen määräytyy pitkälti tuntijaon mukaisesti, ts. kuinka paljon koulussa on aikaa paneutua ympäristö- ja luonnontietoon. Vähimmäistuntirajat ympäristö- ja luonnontiedolla ovat kaksi tuntia viikossa 1.-3.-luokilla ja kolme tuntia viikossa 4.-luokalla.

Uusien perusteiden mukaan 5.-6.-luokilla alkaa biologian ja maantiedon opetus, jossa mm. korostuvat metsäasiat sekä ulkona tapahtuvan tutkivan oppimisen merkitys. 5.-6.-luokalla biologian ja maantiedon opetuksen keskeisissä sisällöissä ovat ohjattu kasvien keruu, metsien hyötykäyttö talousnäkökulmasta sekä luonnon monimuotoisuus ja jokamiehen oikeudet. Biologian ja maantiedon vähimmäistuntirajat ovat 5.-luokalla kaksi tuntia viikossa ja 6. luokalla yksi tunti viikossa. Kunnat päättävät koulujen tuntikehyksistä vähimmäisrajojen mukaisesti ja opettajakunta voi vaikuttaa oppiaineiden tuntijakoon jakamalla ns. lisäopetustunnit eri oppiaineille. Biologian ja maantiedon sekä ympäristö- ja luonnontiedon opetus kilpailevat muiden oppiaineiden kanssa näistä lisäopetustunneista..

7.-9.-luokkien biologian opetuksen keskeisissä sisällöissä on yhtenä kokonaisuutena luonto ja ekosysteemit, joiden opetukseen kuuluvat ohjattu kasvien keruu, metsä- ja vesiekosysteemin ominaispiirteet, metsänhoitoon tutustuminen sekä luonnon monimuotoisuus. Päättöarvioinnissa

luetellaan, että oppilas osaa mm. nimetä ja kuvata metsä- ja järvityyppejä, selostaa perusasioita metsänhoidosta, perustella luonnon monimuotoisuuden merkitystä ekologisen kestävyuden kannalta sekä tuntee metsien kestäväen käytön periaatteet. Biologian ja maantiedon vuosiviikkotuntien vähimmäismäärä on 7.-9. -luokille seitsemän.

90-luvun puolivälin koulu-uudistuksessa maa- ja metsätalous sekä puutarhanhoito eli MMP, valtakunnallinen valinnaisaine, poistettiin oppiaineluettelosta. MMP:tä opiskeli tuolloin n. 15 prosenttia ikäluokasta. Tämän jälkeen koulut saivat itse valita tarjoavatko he MMP:tä oppilaille valinnaisaineeksi. Tämä on vähentänyt aineen opiskelijoiden määrää. Uudet vuoden 2004 opetussuunnitelmat tulevat kuitenkin heikentämään MMP:n asemaa entisestään, koska valinnaisuus tulee yleisesti vähemmän opetuksessa.

Uusissa perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteissa korostetaan mm. opetuksen eheyttämistä, toisin sanoen eri oppiaineiden integrointia saman teeman piiriin. Vaikka metsä perusopetuksessa käsitellään ympäristö- ja luonnontiedon sekä biologian opetuksessa, tarjoaa se yleisenä teemana paljon virikkeellistä ainesta myös muihin oppiaineisiin.

Lukion uusien opetussuunnitelman perusteiden mukaiset paikalliset opetussuunnitelmat otetaan käyttöön 1.8.2005 aloittavilla opiskelijoilla. Lukion biologian pakollisissa kursseissa perehdytään eliömaailma osuudessa ekosysteemien ja lajien monimuotoisuuteen, ekosysteemien rakenteeseen ja toimintaan sekä lajien levinneisyyteen. Syventävistä valinnaiskursseista yksi käsittelee ympäristöekologiaa, jossa käsitellään tarkemmin ekologian perusteita, ympäristöongelmien syitä ja ympäristön tilan tutkimista.

Lähteet: STAKES 2003: Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, Opetushallitus 2004: Perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteet, Opetushallitus 2003: Lukion opetussuunnitelman perusteet

3.4 Metsäkasvatuksen tavoitteet

Metsän oppimispolku on metsä- ja puuopetuksen malli, joka pyrkii koulun ja muun yhteiskunnan yhteistyönä kohentamaan lasten ja nuorten metsään liittyviä tietoja ja taitoja. Se antaa mahdollisuuden toteuttaa metsä- ja puuopetusta niin, että siitä muodostuu varhaiskasvatuksesta lukioon yltävä metsän oppimispolku.

Metsän oppimispolku noudattaa niin varhaiskasvatuksen, peruskoulun kuin lukionkin opetussuunnitelmien perusteita sekä perusopetuksen päättöarvioinnin kriteereitä. Malli muodostaa loogisen ja itseään täydentävän jatkumon, jota seuraten lapsi kartuttaa metsätietoja, taitoja ja elämyksiään. Näin muodostuu yhä vahvemalla pohjalla oleva ymmärrys Suomen metsien taloudellisesta ja yhteiskunnallisesta merkityksestä. Kiintymys metsäluontoa kohtaan kasvaa ja halu sen monimuotoisuuden vaalimiseen lisääntyy.

Metsä- ja puuopetuksen malli on laadittu kasvattajien ja lukuisten metsäisten sidosryhmien yhteistyönä ja sen ovat julkaisseet Suomen Metsäyhdistys ry sekä Opetushallitus. Malli pohjautuu Opetushallituksen laatimiin opetussuunnitelmien perusteisiin toimien opetuksen virikemateriaalina. Metsän oppimispolku auttaa myös koulun ulkopuolisia tahoja kohdentamaan toimintansa siten, että se tukee kouluissa tehtävää opetustyötä.

Metsä- ja puuopetuksen päämääränä on, että suomalainen nuori:

- tiedostaa metsän suomalaisena erityisvahvuutena
- ymmärtää metsän merkityksen Suomen talous- ja kulttuurihistoriassa ja sen aseman osana suomalaista identiteettiä

- tuntee metsän monipuolisena ja muuttavana ekosysteeminä ja olennaisena osana suomalaista maisemaa
- arvostaa metsää suojelun ansaitsevana itseisarvona, uudistuvana luonnonvarana sekä fyysisen ja psyykkisen virkistystyksen lähteenä
- tietää, miten metsää, puuta ja metsän muita antimia voi käyttää ottaen huomioon niiden ekologiset, taloudelliset ja sosiaaliset ja kulttuuriset arvot
- ymmärtää metsätalouden, metsäteollisuuden ja muun puujalostuksen kansantaloudellisen painoarvon ja niiden merkityksen paitsi maaseudun työllistäjänä myös sosiaalisen ja kulttuurisen hyvinvoinnin ylläpitäjänä
- osaa itse eri tavoin käyttää puuta, arvostaa sen käyttökelpoisuutta monien tuotteiden valmistamisessa ja ymmärtää puun merkityksen metsäteollisuuden raaka-aineen

Metsä- ja puuopetuksen jako

Opetuksen sisältö voidaan jakaa kuudeksi osa-alueeksi, joissa jokaisessa on oma näkökulmansa metsää koskeviin tietoihin, taitoihin sekä elämyksiin ja arvostuksiin.

1. Metsäluonto

- metsän eliölajit
- metsätyypit ja arvokkaat elinympäristöt
- metsä ekosysteeminä

2. Metsän antimet ja virkistyskäyttö

- marjat, sienet, riista ja tarveaineet
- ulkoilu, retkeily ja erätaidot
- myönteiset elämykset ja mielenrauha

3. Metsäluonnon suojelu

- luonnon kunnioittaminen

4. Metsätalous

- metsänhoito
- metsän arviointi ja puun korjuu
- metsä aluetaloudessa

5. Puun käyttö ja jalostus

- käden taidot
- puutuotteet
- metsäteollisuus ja kansantalous

6. Metsä ja kulttuuri

- historia ja perinne
- metsä ja ihminen
- tulevaisuuden metsä ja puu

Metsän oppimispolun tavoitteita ja sisältöä päivitetään vuoden 2004 aikana vastaamaan Opetushallituksen julkaisemien uusien opetussuunnitelmien perusteiden vaateisiin. Tämänhetkiset tavoitteet eri luokka-asteille on esitetty liitteessä 2.

Maakuntakohtaista tietoa siitä, miten metsän oppimispolku on käytössä Pirkanmaa peruskouluissa ja lukioissa ei ole tällä hetkellä saatavilla Oppimispolun osa-alueet antavat viitekehyksen koulujen lisäksi myös yhteistyöverkoston työnjaolle.

Lähde: Arjanne ym. Metsän oppimispolku. 2000

3.5 Valtakunnalliset yhteistyöryhmät

Useat tahot pyrkivät toiminnallaan lisäämään lasten ja nuorten metsäosaamista. Ohessa on esitelty neljä yhteistyöryhmää, joiden toiminnan tarkoituksena on joko osittain tai kokonaan lasten ja nuorten metsä- ja luontokasvatuksen valtakunnallinen kehittäminen.

Metsäoppimispolun valtakunnallinen ohjausryhmä

Metsän oppimispolun valtakunnallinen ohjausryhmä kokoontuu säännöllisesti ja seuraa valtakunnan tasolla metsäopetuksen kehittymistä. Ohjausryhmän laaja jäsenjoukko mahdollistaa valtakunnan tasolla tiedon välittämisen tahojen välillä. Ohjausryhmä pyrkii toiminnallaan vaikut-

tamaan mm. opetussuunnitelmien perusteiden sekä oppikirjojen sisältöön. Ohjausryhmän kokoonpanossa ovat seuraavien tahojen edustukset: Biologian ja maantieteen opettajien liitto BMOL, maa- ja metsätaloustuottajien keskusliitto MTK ry, Metsäntutkimuslaitos, Metsähallitus, Metsätalouden kehittämiskeskus TAPIO, Metsäkeskukset, Metsästäjien keskusjärjestö, Metsäteollisuus ry, Lastentarhanopettajaliitto, Luokanopettajaliitto, Suomen 4H-liitto, Opetushallitus, Puumiesten liitto, Suomen metsäyhdistys, Ympäristökasvatuksen pyöreästä pöydästä Suomen Latu ja Luontoliitto.

Metsäneuvoston työryhmä 6. Metsäosaamista vahvistetaan

Metsäneuvosto perusti vuonna 2002 seitsemän eri osa-alueiden työryhmää kehittämään kansallista metsäohjelmaa 2010:tä. Työryhmä 6:n osa-alueena on metsäosaamisen vahvistaminen. Ammatillisen osaamisen lisäksi työryhmässä käsitellään lasten ja nuorten metsäosaamista ja kiinnostusta alaa kohtaan. Työryhmässä toimivat seuraavien tahojen edustukset: Metsäntutkimuslaitos, MTK ry, Suomen Luonnonsuojeluliitto, Maa- ja metsätalousministeriö, Metsänhoitajaliitto, Suomen metsäyhdistys, Sosiaali- ja terveysministeriö, Opetushallitus, Metsäteollisuus ry, Wood Wisdom sekä Kauppa- ja teollisuusministeriö.

Metsäteollisuus ry:n nuorisoviestinnän ohjausryhmä

Metsäteollisuuden yritysten henkilöstöpuolen ihmisistä koostuva nuorisoviestinnän ohjausryhmä kehittää Metsäteollisuus ry:n nuorisolle suunnattua markkinointia. Ohjausryhmään kuuluvat Metsäteollisuus ry, M-real, Finnforest, UPM, Stora Enso sekä Suomen Paperi-Insinöörien Yhdistys.

Ympäristökasvatuksen pyöreä pöytä

Suomen ympäristökasvatuksen seura - Sykse - koordinoi yhteistyötä ympäristökasvatuksessa. Syksen koolle kutsuma Pyöreän pöydän yhteistyö kokoaa yhteen parikymmentä ympäristökasvatustyötä tekevää ja tukevaa tahoa. Yhteistoiminnan tavoitteena on tukea ja edistää ympäristökasvatusta yhdistämällä voimavaroja ja lisäämällä tahojen välistä tiedonkulkua.

3.6 Metsäsertifiointi – kriteeri 26. Lasten ja nuorten metsäosaamista lisätään

Valtaosa maamme metsistä, yhteensä n. 95 prosenttia, kuuluu Suomen metsäsertifiointiin (FFCS – Finnish Forest Certification System) piiriin. Metsien sertifiointilla tarkoitetaan todistusta siitä, että tuotteeseen käytetty puuraaka-aine on peräisin hyvin hoidetusta metsästä. Hyvällä hoidolla tarkoitetaan, että metsänhoito on ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävä. Metsäsertifiointin tavoitteena onkin edistää kokonaisvaltaisesti kestävään kehitykseen perustuvaa metsätaloutta asettamalla metsänhoidolle tiettyjä vaatimuksia, joiden noudattamista ulkopuolinen taho valvoo.

Suomessa metsäsertifiointia on toteutettu vuodesta 1999 lähtien, jolloin ensimmäiset kriteerit hyvästä metsänhoidosta tulivat voimaan. Metsäsertifiointin kriteerit tarkastetaan viiden vuoden välein, jolloin niitä kehitetään kentältä saadun palautteen mukaisesti. Metsäsertifiointin standardityöryhmä aloitti kriteerien kehittämisen ja tarkentamisen vuonna 2002. Syksyllä 2003 valmistuivat uudet tarkistetut kriteerit, jotka tulee ottaa käyttöön vuoden 2005 aikana.

Ensimmäisiä metsäsertifiointin kriteereitä arvosteltiin erityisesti puutteellisista sosiaalisista kriteereistä. Sosiaalisesti kestävä metsätalouden indikaattoreita ovat mm. väestön vaikutusmahdollisuudet, metsäalalle työllistyminen, työelämän kehittyminen, kyläyhteisöjen toimivuus, maisemakohteiden säilyminen sekä metsien monikäyttö. Kehittämistyön tuloksena metsäsertifiointin kriteerejä täsmennettiin ja selkeytettiin. Kahdeksan kriteeriä poistettiin ja vastaavasti ti-

lalle tuli kolme uutta kriteeriä, mukaan lukien kriteeri nro 26: lasten ja nuorten metsäosaamista lisätään.

Suomen metsäsertifiointi kuuluu eurooppalaiseen PEFC – Pan European Forest Certification kattojärjestelmään. Kriteeri lasten ja nuorten metsäosaamisen lisäämisestä vahvistaa sosiaalisesti kestäväää kehitystä suomalaisessa metsätaloudessa ja voimme näin toimia edelläkävijänä.

Lähde <http://www.ffcs-finland.fi/> *Metsien sertifiointi. Mitä se on?*